

RAKENNUSALAN TIEDONANTOVELVOLLISUUS: CASE-ESIMERKKI

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Hamk Visamäki Hämeenlinna, Liiketalouden ko

Kevät 2018

Luca Torretta

Liiketalouden ko.
Visamäki

Tekijä	Luca Torretta	Vuosi 2018
Työn nimi	Rakennusalan tiedonantovelvollisuus: case esimerkki	
Työn ohjaaja/t	Ari Sarviharju	

TIIVISTELMÄ

Tässä opinnäytetyössä käsiteltiin vuonna 2014 voimaan tullutta rakennusalan tiedonantovelvollisuutta. Se liittyy verotusmenettelylain pykälään 15, joka velvoittaa rakennustöiden tilaajia ja pääurakoitsijoita toimittamaan Verohallinnolle tietoja urakoista ja yhteisten rakennustyömaiden työntekijöistä. Ilmoitusvelvollisuuden tarkoitus on vähentää rakennusallalla yleistä harmaata taloutta eli verojen kiertoa. Opinnäytetyön tavoitteena on taustoittaa ja esitellä rakennusalan ilmoitusten tekoa käytännönläheisesti case-esimerkin kautta.

Rakennusalan ilmoitusvelvollisuus koostuu kahdesta toisistaan riippumattomasta osasta, jotka lähetetään Verohallinnolle kuukausittain rakennustöiden tai laskutuksen ollessa käynnissä. Ilmoitusten sisältö määräytyy tilaajavastuulaista sekä verotusmenettelylaista. Lait määräävät, keiden pitää antaa ilmoitus ja mistä töistä ilmoitus annetaan. Ilmoitus voidaan lähettää sähköisesti viranomaiskanavia pitkin tai käyttämällä kaupallisia palveluita. Opinnäytetyö osoitti, että ilmoitusten tekijän pitää perehtyä lakeihin ja kommunikoida aktiivisesti rakennustöiden toteuttajien kanssa, jotta Verohallinto saa oikeat ja tarvitsemansa tiedot.

Opinnäytetyön toimeksiantaja on Rantalainen Oy Helsinki, ja toimeksiantaja voi käyttää tätä opinnäytetyötä omien työntekijöiden perehdytysmateriaalina.

Avainsanat Rakennusala, taloushallinto, rakentamisilmoitukset, rakennuspalvelu

Sivut 43 sivua

Bachelor of Business Administration
Visamäki

Author	Luca Torretta	Year 2018
Subject	Construction work reports- example case	
Supervisors	Ari Sarviharju	

ABSTRACT

This bachelor's thesis handles the duty to send construction work reports to the Finnish Tax Administration. The duty is related to Finnish law, and the purpose is to avoid tax evasion, which is common in the construction business. The target is to explain the function and meaning of construction work reports by showing a procedure of an example case.

The construction reports are composed by two different monthly reports. The content of the reports is based on Finnish laws by act on contractor's liability and tax procedures code. The law defines who has the duty to send the reports, and the information that must be included in the reports. The reports can be sent to Tax Authority by using public online service or by using commercial software. This thesis shows that the person responsible for the reports must have good communication with the constructor and he has to know well the laws concerning the case. This is important for creating exact reports for the Tax Authorities.

The mandatory of this thesis is Rantalainen Oy Helsinki, and the company can use this thesis for training purpose.

Keywords Construction business, financial administration, construction work reports

Pages 43 pages

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	4
2	TALOUSHALLINTO.....	5
3	RAKENNUSALA.....	7
3.1	Yhteinen rakennustyömaa	7
3.2	Rakentamispalvelun määräitys lainsäädännössä.....	8
3.3	Taloushallinto rakennusallalla ja harmaa talous.....	10
3.3.1	Harmaa talous rakennusallalla	12
3.3.2	Käännetty arvonlisäverovelvollisuus rakennusallalla.....	12
3.3.3	Tilaajavastuulaki	13
3.3.4	Veronumero	14
3.3.5	Muita harmaan talouden torjuntakeinoja.....	15
4	RAKENNUSALAN ILMOITUSVELVOLLISUUS	16
4.1	Urakkailmoitukset	18
4.1.1	Urakkailmoitusten piirissä olevat työt.....	18
4.1.2	Työt, jotka eivät ole ilmoitusvelvollisuuden piirissä.....	19
4.1.3	Tiedonantovelvollisuuden sopimuskohtainen alaraja	21
4.1.4	Urakkailmoitusten sopimus- ja työmaakohtaisuus	23
4.1.5	Urakkailmoitusten antaminen.....	24
4.1.6	Käännetyn arvonlisäverovelvollisuuden ilmoittaminen.....	26
4.2	Rakentamisilmoitukset työntekijätiedoista	28
4.2.1	Yhteisen työmaan työntekijäilmoitus.....	28
4.2.2	Työntekijäluettelot yhteisillä rakennustyömailla	30
4.2.3	Henkilöt, joista annetaan ilmoitus	30
4.2.4	Henkilöt, joista ei anneta ilmoitusta	31
4.2.5	Tiedonantovelvollisuuden alaraja	32
4.3	Urakka- ja työntekijäilmoitusten antamisajankohta.....	32
4.4	Tietojen antaminen	34
4.5	Katso-tunniste	35
4.6	Vastuu tietojen ilmoittamisesta ja laiminlyönnin seuraukset	35
5	CASE: URAKKA- JA TYÖNTEKIJÄTIETOJEN ILMOITTAMINEN KÄYTÄNNÖSSÄ.....	37
5.1	Urakkatietojen hallinnointi ja ilmoituksen lähetys	37
5.2	Työntekijäilmoitukset.....	40
5.3	Yhteen veto esimerkki-ilmoituksesta.....	42
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	43
	LÄHTEET	45

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössä käsitellään rakentamiseen liittyvää tiedonantovelvollisuutta. Tiedonantovelvollisuus perustuu verotusmenettelylain 15 §:ään, ja se on ollut voimassa tässä laajuudessa 1.7.2014 lähtien. Opinnäytetyön tavoite on antaa selkeä käsitys ilmoitusten antamisesta Verohallinnon ohjeiden ja case-esimerkin avulla. Lisäksi työssä taustoitetaan ilmoitusvelvollisuuden tulon syitä, jotka liittyvät rakennusalan vallitsevaan harmaan talouden ongelmaan. Ilmoitusvelvollisuus on yksi keino, josta valtiovalta käyttää harmaan talouden torjumiseksi. Työssä on myös käsitelty taloushallintoon ja rakennusalaan liittyviä asioita ja käsitteitä.

Opinnäytetyön aihe valikoitui minulle työpaikkani kautta, sillä olen töissä tilitoimistossa, ja koska sain asiakkaakseni rakennusalan yrityksen, jouduin perehtymään rakentamisilmoitusten tekemiseen. Asiakkaan toimeksianto käsitti sekä urakka- että työntekijäilmoitusten antamisen Verohallinnolle. Työssäni pääsin siis hyödyntämään kokemusta asiassa, ja lisäksi se antoi minulle mahdollisuuden perehtyä aiheeseen vielä lisää. Valmistaa opinnäytetyötä on myös tarkoitus käyttää tarvittaessa oppaana tilitoimistossa, jossa tällä hetkellä työskentelen.

Tämän opinnäytetyön tutkimuskysymykset, eli ongelmat, joihin etsitään vastauksia, ovat seuraavat:

Mitä ovat rakentamisalaan liittyvät ilmoitukset?

Miksi juuri rakentamisalalla annetaan kyseisiä ilmoituksia?

Mitä ilmoituksia verottajalle tehdään?

Mitä ilmoitukset pitävät sisällään ja miten ne annetaan?

Mikä on taloushallinnon rooli rakennusalan ilmoitusmenettelyssä?

Tässä opinnäytetyössä käytetty tutkimusmenetelmä on kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä. Kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa tutkittavaa kohdetta pyritään kuvaamaan niin kokonaisvaltaisesti kuin mahdollista. Laadullinen tutkimusaineisto koostuu luonnollisissa, todellisissa tilanteissa, ja tiedonhankintametoja ovat esimerkiksi omat havainnot ja dokumenttien analyysit. Työn kvalitatiivisen tutkimuksen laji on tapaus-tutkimus, sillä tutkimuskysymyksiin vastataan tiedon keruun ja tapausesimerkin kautta. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2000, 151-156.)

Opinnäytetyön aihetta on rajattu siten, että työssä keskitytään rakennusalan ilmoitusmenettelyyn. Muut rakennusalan taloushallinnon erityiskysymykset on rajattu työn ulkopuolelle, mutta ne on raportin alussa tuotu lyhyesti esille.

2 TALOUSHALLINTO

Taloushallinto palvelee yrityksen, viraston tai muun organisaation erilaisia toimintoja sekä tavoitteiden saavuttamista. Toimintoja taloushallinnossa voivat olla esimerkiksi kirjanpito, budjetointi, palkanlaskenta, maksuliikenne ja veroneuvonta. Taloushallinnon avulla hoidetaan rahaan ja lakisääteisiin tehtäviin liittyviä toimintoja. Lisäksi taloushallinnon avulla tuotetaan johdolle tärkeitä tietoja, joita käytetään toiminnan ohjaukseen ja suunnitteluun. (Ammattinetti n.d.)

Laskentatoimi on osa yrityksen taloushallintoa, ja se voidaan jakaa sisäiseen ja ulkoiseen laskentatoimeen. Sisäinen laskentatoimi on operatiivista laskentatoimintaa, ja se palvelee yrityksen johtamista. Sen avulla voidaan seurata esimerkiksi yrityksessä tapahtuvan valmistusprosessin kannattavuutta. Usein sisäisessä laskennassa laskelmat koskevat vain yrityksen sisäisiä tapahtumia. Ulkoinen laskentatoimi eli kirjanpito taas seuraa yrityksen ja ulkopuolisten toimijoiden välisiä liiketoimia, joihin kuuluvat menot (eli tuotannon tekijöiden vastaanottamiset) ja tulot (suoritteiden luovuttamiset) sekä rahavirrat talousyksiköiden välillä. Ulkoisen laskentatoimen tarkoitus on tuottaa kirjanpidon perusteella virallinen tilinpäätös, johon kuuluvat tuloslaskelma, tase, rahoituslaskelma, liitetiedot sekä muut erilaiset raportit. Osa raporteista on lakisääteisiä, kuten veroilmoitukset. (Tomperi 2013, 9-10.)

Kirjanpidon tärkein tehtävä on yrityksen tuloksen selvittäminen. Tuloksen perusteella omistajat saavat selville jakokelpoiset varat. Kirjanpidon tuottaman tuloksen perusteella toteutetaan myös veroilmoitus, joka vaikuttaa yrityksen maksamiin tuloveroihin. Eri lait, kuten kirjanpitolaki ja osakeyhtiölaki määrittelevät kirjanpidon laatimista. Kirjanpidolla on myös erilläänpitotehtävä. Näin kirjanpidon avulla yrityksen ja omistajien tai muiden yritysten raha, menot ja tulot saadaan pidettyä erillään. Kirjanpidon tuottamaa tietoa voidaan myös hyödyntää sisäisessä laskennassa eli operatiivisessa laskentatoimessa. (Tomperi 2013, 11.)

Laki määrittelee, kenellä on velvoite pitää kirjanpitoa. Kaikki liike- tai ammattitoimintaa harjoittavat ovat kirjanpitovelvollisia. Liiketoiminnalla tarkoitetaan ansiotarkoituksessa tapahtuvaa ulospäin suuntautuvaa, jatkuvaa ja itsenäistä toimintaa, joka sisältää myös riskin. Ammattitoiminta on tätä suppeampaa toimintaa. Kaikki osakeyhtiöt, osuuskunnat, avoimet ja kommandiittiyhtiöt, yhdistykset ja säätiöt ovat kirjanpitovelvollisia riippumatta siitä, minkälaista ja miten laajaa niiden toiminta on. (Tomperi 2013, 11-12.)

Kirjanpitovelvollisten yritysten on laadittava jokaiselta tilikaudelta tilinpäätös, joka sisältää tuloslaskelman, taseen, liitetiedot ja tarvittaessa rahhoituslaskelman. Tilinpäätöksessä tulee olla riittävät ja selkeät tiedot kirjanpitovelvollisen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Tarpeelliset lisätiedot ilmoitetaan liitetiedoissa. (Tomperi 2013, 145.)

Taloushallintoon kuuluu myös osto- ja myyntilaskutus sekä rahaliikenne. Nykyaikaisessa sähköisessä taloushallinnossa laskutus, rahaliikenne ja kirjanpito voidaan hoitaa kaikki samassa ohjelmistossa. Internetissä toimivat ohjelmistot käyttävät hyväkseen automatiikkaa ja esimerkiksi myyntilaskut siirtyvät suoraan kirjanpitoon. (Tomperi 2013, 139-144.)

3 RAKENNUSALA

Rakennusalalla tarkoitetaan uusien rakennusten ja talojen rakentamista ja korjausta. Osa alaa on myös infrastruktuuriin liittyvä maa- ja vesirakentaminen, johon kuuluu muun muassa teiden, siltojen, tunneleiden, satamien, vesijohtojen, sekä sähkö- ja tietoliikenneverkkojen rakentaminen ja korjaus. Myös rakennustuoteteollisuus luetaan rakennusalaan. Rakennusteollisuuden tehtävä on kehittää ja valmistaa rakennustuotteita ja materiaaleja alan käyttöön. Kansantaloudellisesti rakennusala on merkittävässä asemassa, ja erilaiset rakennukset muodostavat yli puolet Suomen kansallisvarallisuudesta. (Ammattinetti 2018.) Rakennusten kansallisvarallisuuden arvo on noin 565 miljardia euroa (Rakennusteollisuus 2018).

Työtä rakennusalalla on esimerkiksi rakennusliikkeissä, urakoitsijoilla, suunnittelutoimistoissa, maa- ja vesirakennusyrityksissä ja rakennusteollisuudessa. Työllistäjänä ala on merkittävä mutta suhdanneherkkä, ja siihen heijastuu nopeasti maailmantalouden nousu- ja laskusuhdanteet. (Ammattinetti 2018.) Rakennusalalla työskentelee noin neljännesmiljoona henkilöä ja se on kansallisesti merkittävä ala työllisyyden näkökulmasta (Rakennusteollisuus 2018).

3.1 Yhteinen rakennustyömaa

Rakennustyömaalla tarkoitetaan rakentamista varten perustettua työmaata. Rakennusalan ilmoitusvelvollisuus koskee yhteisiä rakennustyömaita. Yhteinen rakennustyömaa on kyseessä, kun tehdään rakennustyötä ja työmaalla samanaikaisesti tai peräkkäin toimii useampi kuin yksi työnantaja tai korvausta vastaan työskentelevä työnsuorittaja. Rakennustyön katsotaan alkavan silloin, kun työmaalla tehdään ensimmäistä työtehtävää, vaikka lupia tai ilmoituksia ei olisi vielä tehty. Yhteisen rakennustyömaan syntymisessä on oleellista tietoa siitä, että kyseinen työmaa on suunniteltu suoritettavaksi usean työnantajan toimesta, vaikka aluksi vain yksi työnantaja aloittaisi työt ja seuraavat työnantajat saapuisivat työmaalle vasta myöhemmin. Jos alun perin yhden työnantajan tehtäväksi ajatellulle työmaalle saapuu myöhemmin muita toimijoita, se muuttuu yhteiseksi rakennustyömaaksi. (Työsuojelu 2018.)

3.2 Rakentamispalvelun määrittäminen lainsäädännössä

Rakentamispalvelu on määritelty tarkasti laissa. Lainsäädäntö määrittelee rakentamispalvelun arvonlisäverolain 31 §:n 3 momentissa, jolloin työhön sovelletaan käännettyä arvonlisäverolakia sekä ilmoittamisvelvollisuutta. Rakentamispalvelua on kiinteistöön kohdistuva rakennus- ja korjaustyö sekä työn yhteydessä asennetun tavaran luovuttaminen. Käännettyä verovelvollisuutta ei kuitenkaan sovelleta AVL 31 §:n 3 momentin 2 kohdan mukaisiin palveluihin (suunnitteluun, valvontaan ja muihin niihin verrattaviin palveluihin). (Verohallinto 2017b.) Käännetyssä arvonlisäverovelvollisuudessa verovelvollisuus on myyjän sijasta ostajalla. Aiheesta on kerrottu lisää luvussa 3.4.2.

Rakentaminen on jaettu kolmeen eri ryhmään, eli talonrakentamiseen, maa- ja vesirakentamiseen ja erikoistuneeseen rakennustoimintaan. Rakentaminen voi luonteeltaan olla uudisrakentamista, perusparannusta, korjausrakentamista sekä muutos-, laajennus- tai kunnostustyötä. Rakentamista voi myös olla tehdasvalmisteisten rakennusten ja rakennelmien pystyttäminen rakennuspaikalla. (Verohallinto 2017b.)

Maa- ja vesirakentamista ovat muun muassa kulkuyhteyksien (tiet, kadut, rautatiet, vesiväylät, kanavat ja lentokentät), verkostojen (vesi-, viemäri-, tietoliikenne-, kaasu-, lämpö- ja sähköverkot) sekä muiden ympäristö- ja maarakenteiden (kuten ojien) rakentaminen. (Verohallinto 2017b.)

Erikoistunutta rakennustoimintaa voivat olla rakennusasennus (esimerkiksi LVI-, sähkö- ja kattotyöt), rakentamisen viimeistelytyöt (esimerkiksi rappaus, maalaus ja lasitus) sekä rakennuspaikan valmistelutyöt ja rakennusten purku. (Verohallinto 2017b.)

Rakennuksiin kiinteästi kuuluvien rakennuksen yleistä käyttöä palvelevien varusteiden ja laitteiden kuten hissien sekä yleisten valvonta- ja hälytysjärjestelmien asentaminen on rakentamispalvelua. Tällaisten varusteiden ja laitteiden huolto luetaan rakentamiseen. Myös rakennussiivousta pidetään rakentamispalveluna. Rakennussiivouksella tarkoitetaan uusien tai kunnostettujen talojen siivousta ennen kuin muutto tapahtuu. Rakennussiivous voi myös olla siivousta rakentamisen aikana, se ei kuitenkaan ole esimerkiksi pelkkää rakennusjätteiden poiskuljetusta. (Verohallinto 2017b.)

Rakentamiseen kuuluu lisäksi rakennuskonevuokraus käyttäjineen. Rakennuskoneen vuokraus kuljettajineen on rakentamispalvelua silloin, kun rakennuskoneella sen käyttäjän toimesta tehdään kiinteistöön kohdistuvaa rakentamis- tai korjaustyötä. Esimerkiksi työmaaparakkien siirtelyä nosturilla ei pidetä rakentamispalveluna, eikä pelkästään tätä tarkoitusta varten alihankkijalta ostettua palvelua pidetä rakentamispalveluna. Jos rakennuskonetta käyttäjineen vuokrataan niin, että työ kohdistuu pääasiassa kiinteistöön, mutta samalla koneella tehdään muuta, muuhun kuin

kiinteistöön kohdistuvaa työtä, pääsuorite ratkaisee menettelyn. Tässä tapauksessa koko vuokrauspalveluun sovelletaan käännettyä verovelvollisuutta, jos ostajalle asetetut edellytykset täyttyvät. (Verohallinto 2017b.)

Rakentamista ei ole tuotantotoiminnassa käytettävien koneiden ja laitteiden asentaminen ja pystyttäminen, viheralueiden istutus ja hoito, arkkitehtipalvelut, rakennus- ja rakennesuunnittelu sekä muut insinööripalvelut ja tekninen suunnittelu. Myöskään rakennuskoneiden vuokraus ilman kuljettajia tai koneenkäyttäjiä, ulkotilojen (tiet, lentokentät, torit, puistot yms.) puhtaanapito eivätkä kuljetuspalvelu ole rakennuspalvelua. (Verohallinto 2017b.)

Jos vuokranantaja teettää omistamiinsa kiinteistöihin remontit (lattiat hiotaan ja seinät ja katot maalataan) ja ottaa nämä kustannukset huomioon korottaessaan vuokralaisilta perittäviä vuokria tai veloittaa kustannukset kertaluontoisena eränä, vuokranantajan ei katsota myyvän rakentamispalveluja vuokralaisille. Tällöin kyseessä on huoneistojen hallinnasta perittävä lisäveloitus, ja käännettyä arvonlisäverovelvollisuutta ei sovelleta vaikka soveltamisedellytykset muuten täyttyisivätkin. (Verohallinto 2017b.)

Verohallinto on yksityiskohtaisesti jaotellut mitä rakennuspalvelu on seuraavassa luettelossa:

Rakentamispalvelua on:

- peltojen salaojitus
- turvesuon ojitus
- kaatopaikan rakentaminen/perustaminen (muun muassa raivaus, betonipohjan ja -seinämien laitto ja salaojitus)
- metsäteiden rakentaminen, peruskorjaus ja metsän kunnostusojitus
- maisemointityö, jota tehdään esimerkiksi soranottoalueella tai kaatopaikalla sen jälkeen, kun toiminta alueella on päättynyt.
- rakennuksen porttien, ulko- ja väliovien ja ikkunoiden myynti asennettuna
- rullaportaiden ja hissien asentaminen, korjaaminen ja huolto
- lumen poistaminen tai jään sulatus rakenteilla olevan rakennuksen sokkelista tai perustuksista
- rakennuspaikan kuivatus
- rakennusten purkaminen vaikka puretun rakennuksen tilalle ei olisi tarkoitus rakentaa uutta rakennusta
- tekonurmen asennus jalkapallokentälle
- sälekaihtimien ja markiisien asennus.

Rakentamispalvelua ei ole:

- puuston raivaus sähkö- ja puhelinlinjoilta
- puiden kaataminen ja aluskasvillisuuden raivaus
- jäätien rakentaminen
- rakennuksen jäätyneiden vesi- ja viemäriputkien sulatus

- kaivostoiminnassa tai kivenjalostustoiminnan yhteydessä esimerkiksi so-ramontuilla tapahtuva maaperän louhinta, seulonta, murskaus, siirrot, lastaukset ja muut vastaavat työt
 - soran purkaminen kuorma-autosta ajamalla niin että sora levittyy auton lavalta tielle
 - lastin purkaminen toisen (kuljetusliikkeen) autosta rakennuskohteen pi-halle
 - kuivatuskoneen vuokraus rakennuspaikan kuivaukseen
 - opastintaulujen, kilpien, tuulettimien, lisävalaisimien, vaahtosammutti-mien ja vastaavien myyminen erilaisilla ruuveilla ja liimoilla tai muilla sel-laisilla kiinnitettyinä (asennustyön vähäisyyden vuoksi)
 - metsien maanmuokkaus metsänhoidollisista syistä, kuten esimerkiksi laikutus, mätästys tai äestys
 - geologiset kairaus- ja mittauspalvelut, näytteenotot ja näytteiden analy-sointipalvelut
 - kiinteistön jäähdytyslaitteiden erilaiset tarkastukset, mittaukset ja tes-taukset
 - kiinteistön sähköjärjestelmien käyttöönottomittaukset ja -tarkastukset sekä sähköturvallisuustarkastukset
 - kiinteistön lv- järjestelmän erilaiset tarkastukset ja puhdistukset
 - nuohous.
- (Verohallinto 2017b.)

3.3 Taloushallinto rakennusallalla ja harmaa talous

Rakennusalan taloushallinnossa on useita normaalista taloushallinnosta poikkeavia erityispiirteitä. Rakennusalaan kuuluvilla yrityksillä on normaalia laajempi ilmoitus- ja raportointivelvollisuus viranomaisille, ja lisäksi rakennusala koskettavat useat kirjanpidon ja verotuksen erityispiirteet, kuten käänteinen arvonlisävero, perustajaurakoinnin kirjanpito ja oman käytön arvonlisäveron käsittely. (Verohallinto 2017b.)

Laissa harmaalla taloudella tarkoitetaan organisaation sellaista toimintaa, josta aiheutuvia lakisääteisiä velvoitteita laiminlyödään verojen, lakisääteisten eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksujen tai tullen perimien maksujen suorittamisen välttämiseksi tai perusteettoman palautuksen saamiseksi. Harmaa talous on laissa määritelty koskemaan yritystoimintaan liittyvää harmaata taloutta, vaikka kansantajuisesti harmaa talous käsitetään laajempänä ilmiönä ja se sisältää esimerkiksi myös luonnollisen henkilön toimet verojen välttämiseksi. Kansantaloudessa harmaalla taloudella tarkoitetaan tuotannollista toimintaa, joka ei ole mukana kansantalouden tilinpidossa ja jää pois bruttokansantuotelaskelmista. Fiskaalisella harmaalla taloudella taas tarkoitetaan perinteisen määritelmän mukaan sinänsä laillista taloudellista toimintaa, joka tapahtuu viranomaisilta salassa tai jonka tulo salataan siitä menevien verojen ja maksujen välttämiseksi. (Verohallinto 2011.)

Harmaata taloutta on muun muassa pimeä työnteko, sosiaaliturvan väärinkäytökset, väärennetyjen tuotteiden ostaminen ja myyminen, oman pankkitilin antaminen ulkopuoliseen käyttöön rahan alkuperän hävittämiseksi sekä yritystoiminta, jossa jätetään maksamatta verot ja muut lakisääteiset maksut. Harmaan talouden seuraukset vaikuttavat koko yhteiskuntaan. Harmaan talouden vuoksi koko yhteiskuntaa varten kerättävä verokertymä jää huomattavasti pienemmäksi, joka taas lisää muiden henkilöiden ja yhteisöjen veronmaksuvelvollisuutta ja vaikeuttaa julkisella rahoituksella hoidetuista asioista huolehtimista. Julkisella rahoituksella katetaan muun muassa katujen ja teiden kunnossapito, terveydenhoitopalvelut, koulujen toiminta tai opinto- ja asumistukien maksut. (Harmaa talous n.d.)

Arvioita harmaan talouden yleisyydestä on esitetty useita. Arvioinnin tekee hankalaksi se, että harmaa talous on suurelta osin piilorikollisuutta, ja vain osa siitä saadaan viranomaisten tietoon. Ilmiön laajuutta on arvioitu muun muassa 16.6.2010 ilmestyneessä eduskunnan tarkastusvaliokunnan tilaamassa tutkimuksessa, joka on Suomen tähän asti laajin tutkimus harmaasta taloudesta. Tutkimuksessa käsiteltiin harmaan talouden ilmiötä sijoitustoiminnan, kansainvälisen tavarakaupan ja kotimaisen harmaan talouden ydinalueiden, eli rakennustoimialan ja majoitus- ja ravitsemistoimialan sekä kuljetustoimialan, näkökulmasta. Kyseisessä tutkimuksessa esitettyjen arvioiden mukaan harmaan talouden määrä olisi ollut verotarkastuksiin perustuvalla laskentamenetelmällä 10–14 miljardia euroa vuonna 2008, mikä vastaisi 5,5–7,5 prosenttia bruttokansantuotteesta. Fiskaalisina vahinkoina tämä tarkoittaa 4-6 miljardin euron vuosittaisia verojen ja maksujen menetyksiä. (Verohallinto 2011.)

3.3.1 Harmaa talous rakennusalalla

Rakennusalalla harmaata taloutta esiintyy yleisesti ja sen vuoksi se onkin Verottajan erityisessä valvonnassa oleva ala. Rakennusalan harmaa talous aiheuttaa yhteiskunnalle merkittävät tappiot menetettyinä veroina ja muina maksuina. Harmaa talous voi myös heikentää yleistä veromoraalia ja rehellisesti toimivien yritysten kilpailukykyä. Rakennusalan harmaa talous on viime vuosina tullut kansainvälisemmäksi ja sen vakavuusaste on samalla kasvanut. Tavallisimpia rakennusalan harmaan talouden esiintymismuotoja ovat kuittikauppa, arvonlisäveropetokset sekä tilaajavastuulain laiminlyönti. Keskeisen haasteen rakennusalalla muodostaa korkea aliurakointiaste. (Verohallinto 2011.)

Rakennusalalla harmaa talous keskittyy pitkiin aliurakointiketjuihin. Harmaa talous on rakennusalalla yleisintä pienissä, järjestäytymättömissä yrityksissä sekä omakotityömailla. Suurin osa, eli 90 % rakennusalan harmaan talouden tapauksista tapahtuu yrityksistä, joiden liikevaihto on enintään miljoona euroa. Yleisintä rakennustyömaiden harmaa talous on Etelä-Suomessa, erityisesti pääkaupunkiseudulla. Pienemmillä paikkakunnilla ongelma on vähäisempi, sillä sopimuskumppanit ovat yleensä ennestään tuttuja. Rakennusalan pitkät urakkaketjut tekevät harmaan talouden valvonnasta ja kitkemisestä hankalaa, sillä urakkaketjuja on vaikea valvoa. Pääurakoitsija on sopimussuhteessa ainoastaan omiin, suoriin aliurakoitsijoihinsa. (Verohallinto 2011.)

Urakkaketjun sisällä tehtävien sopimusten sisältö ei ole julkista. Pääurakoitsijalla ei siten ole lakiin perustuvaa oikeutta saada aliurakoitsijalta tietoja, joilla tämän suorittamia maksuja (palkkoja, työnantajamaksuja, veroja) voisi valvoa. Rakennusurakan tilaajalla ja urakoitsijalla on velvollisuus torjua harmaata taloutta. Velvollisuus perustuu sekä lainsäädäntöön että tilaajia ja urakoitsijoita edustavien järjestöjen väliseen sopimukseen. (Rakennusteollisuus n.d.)

3.3.2 Käännetty arvonlisäverovelvollisuus rakennusalalla

Rakennusalan erikoispiirre taloushallinnossa ja verotuksessa on käännetty arvonlisävero. Käännettyä arvonlisäverovelvollisuutta on noudatettu rakennusalalla 1.4.2011 lähtien harmaan talouden torjumiseksi.

Kiinteistön luovutukset eivät ole arvonlisäveron piirissä, mutta rakennusalan yritykset ovat verovelvollisia rakentamispalveluista, eli esimerkiksi maarakentamisesta, korjaus- ja pystytystöistä. (Tomperi, 2013, 253-254.)

Rakennusalan käännetty arvonlisäverovelvollisuus tarkoittaa sitä, että aliurakoitsija tai muu alihankkija laskuttaa ostajaosapuolta rakentamispalvelusta ilman arvonlisäveroa ja vasta tilatun urakan tai työn pääurakoitsija

suorittaa lopullisen veron tilaajalta saamastaan suorituksesta. Aliurakoitsijat tai aliurakointiketjussa toimivat yritykset laskuttavat rakentamispalvelunsa pääurakoitsijalta tai aliurakoitsijoilta ilman arvonlisäveroa. Rakentamispalvelun ostajalla on oikeus vähentää arvonlisävero, jonka se on käännetyin verovelvollisuuden perusteella suorittanut edellyttäen, että vähennysoikeuden yleiset edellytykset täyttyvät ja ostaja on täyttänyt arvonlisäverolaissa säädetyn ilmoitusvelvollisuutensa. (Heiskala 2016, 31.)

Rakentamispalveluiden käännettyä arvonlisäverovelvollisuutta sovelletaan rakentamispalveluihin kun ostaja on elinkeinonharjoittaja, joka muutoin kuin satunnaisesti myy rakentamispalvelua tai vuokraa työvoimaa rakentamispalvelua varten. (Heiskala 2016, 31.). Rakentamispalvelussa työt, joihin käännettyä velvollisuutta noudatetaan, ovat työt, jotka liittyvät maapohja- ja perustustöihin, rakennustyöhön, rakennusasennukseen, rakennuksen viimeistelyyn, rakennuskoneiden vuokraukseen, kun samalla vuokrataan kone ja sen käyttäjä, rakennussiivoukseen sekä rakennustyövoiman vuokraukseen. (Verohallinto 2011.) Lakia käännetyistä verovelvollisuudesta ei noudateta esimerkiksi asiantuntija-, projektijohto-, suunnittelu- ja arkkitehtipalveluihin, pelkkien koneiden vuokraukseen, eikä kuljetuspalveluihin. (Heiskala 2016, 31)

Esimerkki: pääurakoitsija ostaa alihankkijalta X rakennuspalvelua 1000€:lla.

Ostajan kirjaus, ostolasku aliurakoitsijalta X:

Alihankinta Raos24%		Ostovelat		Hankintojen alv-saam.		Vero rakentamispalvelu	
1000			1000	240			240

Myyjän (aliurakoitsija X) kirjaus. myyntilasku pääurakoitsijalle:

Rak.palvelumyynnit		Myyntisaamiset	
	1000	1000	

Taulukko 1. Käännetyin arvonlisäveron kirjaukset

3.3.3 Tilaajavastuulaki

Rakennusalaan koskeva tilaajavastuulaki (22.12.2006/1233) tuli voimaan vuonna 2006 (Finlex 2018a). Tilaajavastuulaki eli laki tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä velvoittaa työn tilaajan selvittämään, että hänen sopimuskumppaninsa täyttävät sopimuspuolina ja työnantajina lakisääteiset velvoitteensa. Lailla pyritään

torjumaan harmaata taloutta ja sen tarkoituksena on edistää yritysten välistä tasavertaista kilpailua sekä työehtojen noudattamista. Suomessa lain noudattamista valvoo Etelä-Suomen aluehallintovirasto (AVI). (Tilaajavastuu n.d.)

Tilaajavastuulain tarkoittamia tilaajia ovat kaikki elinkeinonharjoittajat, jotka ovat velvollisia tekemään perusilmoituksen kaupparekisteriin elinkeinotoimintansa aloittamisesta. Tilaajia ovat siten myös esimerkiksi asunto- ja kiinteistöosakeyhtiöt. Tilaaja voi olla myös ulkomainen yritys, kun se toimii Suomessa. Rakentamistoiminnassa selvitysvelvollisuus koskee kaikkia tilaajia, vaikka rakentaminen ei kuuluisi tilaajan tavanomaiseen toimintaan. Rakentamisessa alihankkijana pidetään myös yritystä, joka ei toimi työnantajana, ja lakia sovelletaan myös yhden henkilön yrityksiin. (Työsuojeluhallinto n.d.). Laissa edellytetään tilaajaa pyytämään ja sopimuskumppania toimittamaan tilaajalle enintään kolme kuukautta vanhat tiedot ja selvitykset siitä, onko yritys merkitty ennakkoperintälain (1118/1996) mukaiseen ennakkoperintärekisteriin ja työnantajarekisteriin, sekä arvonlisäverolain (1501/1993) mukaiseen arvonlisäverovelvollisten rekisteriin. Lisäksi sopimuskumppanin on toimitettava kaupparekisteriote, ja selvitys siitä, ettei yrityksellä ole verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain (1346/1999) 20 b §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua verovelkaa taikka viranomaisen antama selvitys verovelan määrästä. Myös todistukset työntekijöiden eläkevakuutusten ottamisesta ja eläkevakuutusmaksujen suorittamisesta toimitettava, tai selvitys siitä, että erääntyneitä eläkevakuutusmaksuja koskeva maksusopimus on tehty. Näiden lisäksi tarvitaan selvitys työhön sovellettavasta työehtosopimuksesta tai keskeisistä työehdoista, selvitys työterveyshuollon järjestämisestä, ja todistus rakennuslalla lakisääteisen tapaturmavakuutuksen järjestämisestä. (Tilaajavastuu n.d.)

Tilaajavastuulaki koskee myös ulkomaisia Suomessa toimivia rakennusalan yrityksiä, ja tilaajan on selvitettävä muun muassa Suomeen lähetettyjen työntekijöiden sosiaaliturvan määräytyminen ennen työn aloittamista. Ulkomaisen työnantajan on lisäksi toimitettava samankaltaiset selvitykset kuin tilaajavastuulaissa edellytetään Suomalaiselta yritykseltä. (Tilaajavastuu n.d.)

3.3.4 Veronumero

Veronumero on pakollinen kaikilla rakennustyömailla työskentelevillä henkilöillä. Rakennustyömaalla työskentelevällä henkilöllä täytyy olla näkyvässä kuvallinen henkilötunniste. Kaikilla rakennustyömailla työskentelevillä on oltava kuvallisessa tunnisteessa myös veronumerorekisteriin merkitty veronumero. Veronumero koostuu 12 numeron sarjasta, ja se annetaan Suomen kansalaisille automaattisesti verokortin yhteydessä. Ulkomaalaiset Suomeen tulevat työntekijät saavat veronumeron samassa yhteydessä, kun he hakevat Suomalaisen henkilötunnuksen ja verokortin. Veronumerolaki on tullut voimaan vuonna 2011 ja sen tarkoituksena on

auttaa kartoittamaan Suomessa väliaikaisesti työskentelevien henkilöiden määrää. (Verohallinto 2017c). Veronumerorekisteristä voidaan tarkistaa veronumeron tai etu- ja sukunimen perusteella, onko tiedot merkitty. Yhteistä rakennustyömaata johtavan tai valvovan rakennuttajan on tekemissään sopimuksissa tai muutoin käytettävissään olevin keinoin huolehdittava siitä, että jokaisella siellä työskentelevällä on työmaalla liikkueensa näkyvillä henkilön yksilöivä kuvallinen tunniste. Tunnisteesta pitää käydä ilmi, onko työmaalla työskentelevä työsuhteessa oleva työntekijä vai itsenäinen työnsuorittaja. Tunnisteessa tulee näkyä veronumerosta ja rakennusalan veronumerorekisteristä annetussa laissa tarkoitettu henkilökohmainen veronumerorekisteriin merkitty veronumero. Työntekijän tunnisteessa tulee myös olla työnantajan nimi. Velvoitteita sovelletaan myös pääurakoitsijaan tai muuhun päätoteuttajaan sekä työnantajaan omien työntekijöidensä ja sopimuskumppaniensa osalta. (Rakennusliitto n.d.) Rakennusalan yritysten velvoitteita valvoo aluehallintovirastoihin (AVI) kuuluva työsuojeluhallinto. (Työsuojelu n.d a.)

3.3.5 Muita harmaan talouden torjuntakeinoja

Vuoden 2014 alusta lähtien myyjän on pitänyt tarjota asiakkaalle kuitti käteiskaupassa. Lakimuutoksen tavoitteena on ollut vähentää harmaata taloutta. Työvoimavaltaisilla toimialoilla harmaan talouden muoto on tavallisesti tulojen kirjaamatta jättäminen eli ohimyynti. Ohimyyntillä tarkoitetaan tässä tapauksessa erityisesti yksityishenkilöiden ostamien tavaroiden tai palveluiden käteismaksuja, joita ei viedä yrityksen kirjanpitoon asianmukaisesti. Ohimyyntin riskialoiksi on määritelty varsinkin ravintola-, parturi- ja kampaamoalan sekä kosmetologipalveluiden pienet yritykset, joissa käteiskauppa on tavanomaista ja yleistä. (Verohallinto 2013.)

Kuitinantovelvollisuus tarkoittaa, että elinkeinoharjoittajan on tarjottava lain mukaan tavarain tai palvelun ostajalle maksusuorituksesta kuitti, jos maksu suoritetaan käteisellä rahalla tai siihen verrattavalla maksutavalla kuten maksukortilla. Uusi laki määrittää myös kuitin tietosisällön. Verohallinto, Poliisihallinto ja Aluehallintoviranomainen ovat yhteistyössä vastuussa kuitintarjoamisvelvollisuuden valvonnasta. Kuitista huolimatta myynti voidaan silti jättää eri tavoin merkitsemättä kirjanpitoon. Myös kassajärjestelmiä ja kirjanpitoa on mahdollista käsitellä siten, että ohimyyntiä tapahtuu. (Verohallinto 2013.)

Verohallinto ja lainsäätäjät ovat viime vuosina järjestäneet erilaisia hankkeita harmaan talouden torjumiseksi rakennusallalla, ja myös lainsäädäntöä on pyritty kiristämään. Veronkiertoa on pyritty ehkäisemään erityisillä valvontahankkeilla, joita on tehty yhteistyössä muiden viranomaisten, kuten työsuojeluviranomaisten kanssa. Lainsäädäntöön on tuotu muun muassa lait käännetystä arvonlisäverosta, tilaajavastuulaista, kuitinantopakosta ja urakka- ja työntekijätietojen ilmoittamisvelvollisuudesta. (Verohallinto 2013.)

4 RAKENNUSALAN ILMOITUSVELVOLLISUUS

Rakennusalan tiedonantovelvollisuus on ollut voimassa alkaen 1.7.2014 verotusmenettelylakiin 18.12.1995/1558 tulleiden muutosten perusteella. (Finlex 2018b). Verottajalle annettavat tiedot liittyvät rakennustyömaalla tapahtuvaan rakentamiseen, korjaus- ja kunnossapitotöihin sekä näitä tehtäviä harjoittaviin yrityksiin ja niiden työntekijöihin. (Verohallinto 2017d.)

Rakennusalan ilmoitusvelvollisuus koostuu kahdesta osasta. Urakkatietojen ilmoituksessa annetaan urakkasopimuksia koskevia tietoja, kuten sopimusosapuolten yhteystiedot, urakan kokonaissumma ja kesto, sekä urakkasopimukseen liittyvää tapahtumatietoa, kuten laskutettu määrä ilmoitusjaksolta. Jokainen tilaaja ilmoittaa Verohallinnolle, keneltä se on tilannut rakentamispalvelua. Velvollisuus antaa urakkatiedot syntyy, kun on kyse arvonlisäverolaissa (1501/1993) tarkoitetusta rakentamispalvelusta tai pystytetään tai puretaan rakennustelineitä sekä silloin, kun vuokrataan työvoimaa näihin tehtäviin. (Verohallinto 2017d.)

Toisessa osassa ilmoitetaan työntekijätietoja yhteisillä rakennustyömailla työskentelevistä henkilöistä ja työsuhteen laadusta kaikilta työnantajilta, jotka työskentelevät kyseisellä työmaalla. Tiedot annetaan niin osakeyhtiöiden kuin ammatinharjoittajien osalta. Työntekijätiedot annetaan työmaittain päätoteuttajan kautta. Jokainen yritys ilmoittaa työntekijöidensä tiedot päätoteuttajalle, jonka vastuulla on toimittaa tiedot Verohallinnolle. (Verohallinto 2017d.)

Urakkatieto- ja työntekijäilmoitusten antamisen perusteet eivät ole samat, eivätkä ne liity suoraan toisiinsa. Urakka tietoja annetaan sellaisistakin urakoista, joita ei ole tehty yhteisillä rakennustyömailla. Työntekijätietoja voidaan antaa sellaisistakin yrityksistä, jonka tekemistä töistä ei tarvitse antaa urakkatietoja. Urakkatietojen ilmoitusvelvollisuus syntyy, kun kyse on arvonlisäverolaissa (1501/1993) tarkoitetusta rakentamispalvelusta, tai kun pystytetään rakennustelineitä sekä kun vuokrataan työvoimaa näihin tehtäviin. Työntekijätietojen ilmoitusvelvollisuus syntyy, kun kyse on rakentamisesta yhteisellä rakennustyömaalla. (Verohallinto 2017d.)

Verotusmenettelylain 15 c §:ssä säädetään rakennuspalvelun tilaajien tiedonantovelvollisuuksista seuraavasti:

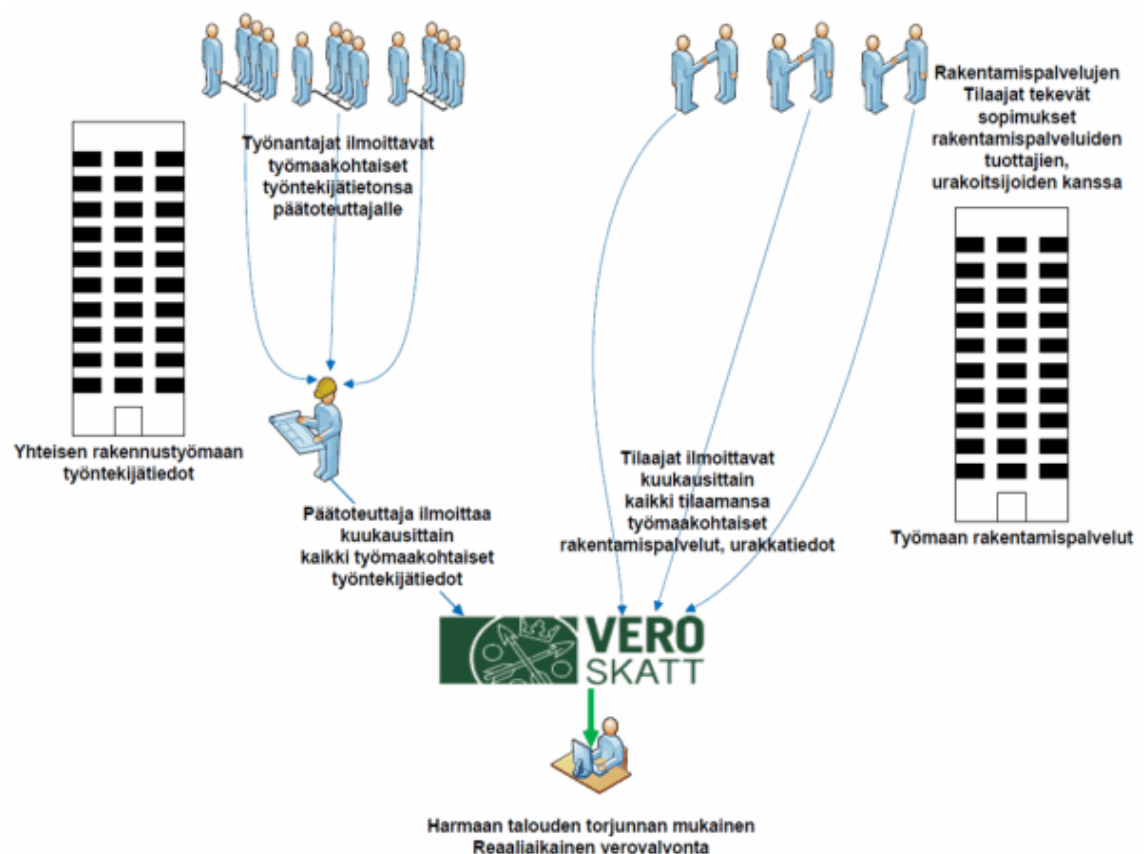
15 c §

Rakentamispalvelun tilaajan velvollisuus antaa urakkaa koskevia tietoja Tilaajan on toimitettava kuukausittain Verohallinnolle verovalvontaa varten tarpeelliset yksilöinti- ja yhteystiedot niistä yrityksistä, jotka suorittavat tilaajalle arvonlisäverolain (1501/1993) 31 §:n 3 momentin 1 kohdassa tarkoitettua rakentamispalvelua taikka rakennustelineiden pystytys- tai purkutyötä tai jotka vuokraavat tilaajalle työvoimaa edellä mainittuihin tarkoituksiin. Lisäksi tilaajan on toimitettava tiedot toimeksiannon lajista, kestosta ja työmaan sijainnista sekä tilaajan näille yrityksille maksamista vastikkeista.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei kuitenkaan sovelleta kiinteistöllä harjoitettavaa erityistä toimintaa palveleviin koneisiin, laitteisiin tai kalusteisiin kohdistuviin palveluihin. (9.12.2016/1065)

L:lla 1065/2016 lisätty 2 momentti tuli voimaan 1.1.2017.

(Verohallinto 2017d.)

Kuva 1. Tiedonantovelvollisuusvelvolliset tahot (Verohallinto 2017d).

Verotusmenettelylain kohdassa 15 b § on määritelty työmaan päätoteuttajan velvollisuudesta antaa työntekijöitä koskevia tietoja. Laissa määrätään aliurakoitsijat antamaan tarvittavat tiedot pääurakoitsijalle ennen töiden aloittamista, joka vuorostaan toimittaa tiedot eteenpäin Verohal-

linnolle. Mikäli työmaalla ei ole pääurakoitsijaa, ilmoittamisvelvollisuus on silloin toteuttajalla eli työn tilaajalla. (Verohallinto 2017d.)

4.1 Urakkailmoitukset

Rakentamispalvelua tilaavat tahot ovat verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995, jatkossa verotusmenettelylaki) 15c §:n mukaan tiedonantovelvollisia. Rakentamispalvelun tilaajana rakennuttaja on aina tiedonantovelvollinen. Rakentamispalvelun tilaaja voi olla myös pää-, sivu- tai aliurakoitsija. Urakalla tarkoitetaan rakentamispalveluja, joita urakoitsija suorittaa sovittua korvausta vastaan. Jokainen alihankintaketjun tilaaja on osaltaan velvollinen antamaan ilmoituksia omista aliurakoitsijoistaan. Jokainen aliurakoitsija ilmoittaa siis tiedot omista ostamistaan urakoista ja vuokratyövoimasta Verohallinnolle. Tiedonantovelvollisia ovat niin yritykset, julkisyhteisöt, yhdistykset kuin myös esimerkiksi tiekunnat. Myös ulkomaiset yritykset ja Suomessa toimivat sivuliikkeet ovat tiedonantovelvollisia, kun ne tilaavat Suomessa rakentamistyötä. Tilattaessa työtä erilliseltä toimijalta eli oikeussubjektilta, joka toimii eri y-tunnuksella kuin tilaaja, tiedot pitää toimittaa, siinäkin tapauksessa, vaikka ne olisivat osa samaa organisaatiota, eli esimerkiksi samaan konserniin kuuluvia yhtiöitä. (Verohallinto 2017d.)

Tilaajan on mahdollista siirtää ilmoittaminen toiselle taholle, kuten rakennuttaja konsulttiyhtiölle tai tilitoimistolle, mutta vastuu urakkatietojen ilmoittamisesta on kuitenkin aina tiedonantovelvollisella. Sähköiset ilmoitukset ilmoittaja antaa Katso-tunnisteen avulla. (Verohallinto 2017d.)

4.1.1 Urakkailmoitusten piirissä olevat työt

Urakkatiedot on verotusmenettelylain 15 c §:n mukaan annettava arvonlisäverolaissa tarkoitetuista rakentamispalveluista, poikkeuksena rakentamispalvelua varten ostetut rakennustelineiden pystytys- ja purkutyöt ja työvoiman vuokraus, jotka eivät itsessään ole arvonlisäverolaissa määriteltyjä rakentamispalveluja. (Verohallinto 2017d.)

Rakentamispalvelua on arvonlisäverolain (1501/1993) 31.3 §:n 1 kohdan mukaan kiinteistöön kohdistuva rakennus- ja korjaustyö sekä työn yhteydessä asennetun tavarantoimittajan luovutus. Rakentamiseen kuuluu eri osa-alueet, eli talonrakentaminen, maa- ja vesirakentaminen sekä erikoisrakennustoiminta. Rakentamispalvelua voidaan tehdä niin rakennukseen, maapohjaan kuin kiinteistöllä olevaan vesialueeseen. Lisäksi rakentamista voi olla uudisrakentaminen, perusparantaminen, korjausrakentaminen, sekä muutos, laajennus-, ja kunnossapitotyöt. Maa- ja vesirakentamiseen, eli niin sanottuun infrarakentamiseen kuuluvat esimerkiksi kulkuyhteyksien, ja verkostojen rakentaminen. Erikoistuneeseen rakennustoimintaan kuu-

luvia töitä ovat muun muassa rakennusasennus, kuten sähkö-, LVI-, ja katototyöt, rakentamisen viimeistelyt, kuten rappaus, maalaus ja lasitus, sekä rakennuspaikan valmistelutyöt ja rakennuksen purkamiset. Rakennuksen yleistä käyttöä palvelevien varusteiden, esimerkiksi hissien, yleisten hälytys- ja valvontajärjestelmien, valaistuksenohjaus- ja sammutusjärjestelmien ja muiden vastaavien järjestelmien asennus ja huoltaminen katsotaan olevan rakentamispalvelua. (Verohallinto 2017d.)

Myös asunto-osakeyhtiöt ja vastaavat toimijat ovat tiedonantovelvollisia, kun ne tilaavat rakentamispalvelua, vaikka ne eivät arvonlisäverolain mukaan ole rakennusalan käännetyn arvonlisäverovelvollisuuden piirissä. Tavanomaisia rakentamispalveluksi määriteltyjä töitä ovatkin uudisrakentamisen lisäksi esimerkiksi asunto-osakeyhtiöiden tilaamat sähkö- ja putkiremontit, julkisivuremontit, rakennuksen sisä- ja ulkomaalaustyöt, vesikaton uusimiset, sekä piha-alueiden ja ajoliuskosten asfaltoinnit, hissien huoltotyöt ja lämmitys- sekä ilmanvaihtojärjestelmien säätämiset. (Verohallinto 2017d.)

Kiinteistöön kohdistuvat kunnossapitotyöt ovat arvonlisäverolaissa tarkoitettuja rakentamispalveluita, ja niitä voivat olla esimerkiksi korjaus, joiden tarkoitus on säilyttää rakennuksen tai kulkuyhteyden, kuten tien, rautatien, tai vesiväylän kunto. (Verohallinto 2017d.)

Kiinteistöön kohdistuva kunnossapitotyö on arvonlisäverolain tarkoittamaa rakentamispalvelua. Kunnossapitotöitä ovat esimerkiksi erilaiset korjaustyöt, joilla pyritään säilyttämään rakennuksen tai kulkuyhteyden (kadun, tien, rautatien, vesiväylän jne.) kunto. Kiinteistössä olevien hissien ja muiden yleisten järjestelmien, kuten ilmanvaihdon ja sammutusjärjestelmien huolto- ja korjaustoiminta on rakentamispalvelua, mutta niiden pelkkä testauspalvelu ei ole. (Verohallinto 2017d.)

4.1.2 Työt, jotka eivät ole ilmoitusvelvollisuuden piirissä

Valvonta- ja suunnittelutyöt eivät erikseen tilattuina ole tiedonantovelvollisuuden piirissä. Kun tilaaja ensin tilaa rakennustyön suunnittelun ja sen jälkeen kilpailuttaa varsinaisen rakennusurakan, ei myöskään suunnittelua tulkita rakennuspalveluksi, vaikka suunnitelman tehnyt yritys valittaisiin myös urakoitsijaksi. Mikäli suunnittelu tilataan rakennuspalvelun suorittavalta yhtiöltä osana kyseistä sopimusta, myös suunnittelun osuus kuuluu tiedonantovelvollisuuden piiriin. (Verohallinto 2017d.)

Rakentamispalvelua eivät ole tavarankauppa ja muut rakennustoimialaan liittyvät palvelut. Ilmoituksia ei siis anneta kun rakennusalan yritys ostaa tavarantoimittajalta rakennusmateriaaleja tai alihankkijalta muita palveluja kuin rakentamispalveluja, kuten konsultointia tai työterveyspalveluita. Velvollisuus tiedonantoon on kuitenkin aina, kun sopimus sisältää vähäisessäkin määrin rakentamispalvelua. Tavaraa, kuten rakennusurakkaan

liittyvien materiaalin osuutta ei eritellä pois, ja tiedot annetaan siis sekä rakennuspalveluista että tavaroista. (Verohallinto 2017d.)

Rakentamispalvelua on arvonlisäverolaissa myös kiinteistöön kohdistuva rakennus- ja korjaustyöt, ja työn yhteydessä asennetun tavaran luovutus. Vuonna 2017 Euroopan Unionissa tehdyn yhteisen määritelmän mukaan kiinteistöllä harjoitettavaa erityistä toimintaa palvelevia koneita ja laitteita pidetään osana kiinteistöä. Tästä huolimatta kiinteistöjen koneiden ja laitteiden huolto- ja korjaustyöt eivät ole tiedonantovelvollisuuden eivätkä käännetyin arvonlisäverovelvollisuuden piirissä. (Verohallinto 2017d.)

Esimerkki 1: Yritys rakennuttaa omistamaansa kiinteistöön elintarviketuotannossa tarvittavan viilennysjärjestelmän. Kyseessä on erityistä toimintaa palveleva laite, jonka asentaminen, korjaaminen tai huolto ei ole tiedonantovelvollisuuden piiriin kuuluvaa rakentamispalvelua. (Verohallinto 2017d.)

Esimerkki 2: Yritys rakennuttaa kiinteistöön kiinteästi kuuluvan yleistä käyttöä palvelevat liukuportaat. Kyseessä on tiedonantovelvollisuuden piiriin kuuluva rakentamispalvelu. (Verohallinto 2017d.)

Kiinteistönhoitopalveluilla tarkoitetaan tavanomaisesti jatkuvaluonteista palvelukokonaisuutta, johon kuuluvat esimerkiksi tilojen kunnossapito, siivouspalvelu, hiekoitukset, lumen auraus, ilmanvaihdon ja ilmastoinnin sekä lämmitysjärjestelmän käyttö ja hoito ja kiinteistöön liittyvät vähäiset korjaustyöt. Kiinteistöpalveluihin kuuluvat huoltotyöt ovat pääasiassa ennakkoivia toimenpiteitä, joissa etsitään vikoja ja estetään niiden synty. Näitä ovat esimerkiksi LVI-järjestelmän tarkastustyöt, mittaukset ja testaukset ja nuohous. Nämä kiinteistön hoitoon liittyvät työt sekä vähäiset korjaukset, jotka ovat osa tavallista kiinteistönhoitosopimusta, eivät ole rakentamispalvelun piirissä, eikä niistä anneta ilmoituksia. Jos osapuolilla on erillinen sopimus korjauspalveluista jotka veloitetaan erikseen, tai kiinteistönhoitoyritys käyttää korjaustöissä alihankkijaa, kyseessä on rakentamispalvelu, ja nämä työt ovat tiedonantovelvollisuuden piirissä. (Verohallinto 2017d.)

Esimerkki 3: As.oy tekee vuoden määräaikaisen kiinteistönhoitosopimuksen C oy:n kanssa. Sopimuksessa kiinteistönhoidon osuus on 40 000 euroa. Sopimuksessa on myös sovittu, että C käyttää paikallista lasiliikettä, lukkoseppää ja sähköliikettä sopimuksessa määritellyissä tilanteissa ja laskuttaa niistä erikseen as.oy:tä.

Edellisenä vuonna C laskutti tällaisia alihankkijoiden tekemiä korjauksia 17 000 euron edestä. As.oy arvioikin, että vastaavanlaisia korjauksia tehtäisiin suunnilleen saman verran, noin 20 000 euron edestä. As.oy ilmoittaa urakkailmoituksella sopimuksen kestoksi 1.1.–31.12.2016 sekä urakka-summaksi arvioimansa 20 000 euroa. Urakkailmoitus annetaan ensimmäi-

sen kerran tammikuulta ja sen jälkeen aina, kun C on laskuttanut as.oy:tä. (Verohallinto 2017d.)

4.1.3 Tiedonantovelvollisuuden sopimuskohtainen alaraja

Rakentamisilmoitusten urakkatietojen alaraja on 15 000 euroa, jota tarkastellaan sopimus-, ei työmaakohtaisesti. Jos sopimuksen arvonlisäveroton arvo on yli 15 000 euroa, ilmoitus pitää antaa, vaikka työ tehtäisiinkin usealla työmaalla ja yksittäisten työmaiden osuus olisi alle 15 000 euroa. Jos sopimuksen arvonlisäveroton arvon on enintään 15 000 euroa, ilmoitusta ei anneta. (Verohallinto 2017d.)

Esimerkki 4: Sopimuksessa X ja Y ovat sopineet, että Y tekee 30 000 eurola saneeraustöitä X:n kolmella eri kiinteistöllä seuraavasti: Kohteessa A 10 000 eurolla, kohteessa B 8 000 eurolla ja kohteessa C 12 000 eurolla. Ilmoitusvelvollisuus syntyy, koska sopimuksen arvo ylittää 15 000 euroa, vaikka yksittäisen työmaan urakat ovatkin alle 15 000 euron.

Jos 15 000 euron raja-arvo ylittyy vasta työn aikana, tiedonantovelvollisuus alkaa siitä kuukaudesta, jolloin raja-arvon tiedetään ylittävän. Tietoja ei tarvitse ilmoittaa takautuvasti ajalta ennen raja-arvon ylittymistä. (Verohallinto 2017d.)

Esimerkki 5: Saneerausliike S on tilattu korjaamaan asunto-osakeyhtiön vuotavaa kattoa. Arvio katon korjauskustannuksista on 10 000 euroa. Työ alkaa huhtikuussa. Yhtiö laskuttaa huhtikuussa 5 000 euroa. Työn edistytessä kesäkuussa huomataan, että vaurio onkin oletettua suurempi, ja kustannusten tiedetään nousevan 25 000 euroon. Yhtiö laskuttaa kesäkuussa 3 000 euroa. Asunto-osakeyhtiön on ilmoitettava kesäkuussa laskutettu 3 000 euroa, koska urakkasumman tiedetään nousevan yli alarajan. Urakkasummana ilmoitetaan arvio 25 000 euroa. Huhtikuulta ei tietoja tarvitse ilmoittaa. (Verohallinto 2017d.)

Lain mukaan Verohallinto voi päätöksellään rajoittaa tietojen antamista tilanteissa, joissa merkitys on verovalvonnallisesti vähäinen.

Verohallinto on vahvistanut edellä mainitun tiedonantovelvollisuuden eumääräisen alarajan 11.3.2016 antamallaan päätöksellä (A24/200/2016). (Verohallinto 2017d.)

Jokainen sopimus muodostaa pääsääntöisesti oman kokonaisuutensa ja jokaista sopimusta tarkastellaan itsenäisesti tiedonantovelvollisuuden kannalta. Jos sopimuksia on useita peräkkäin, eli jos uusi sopimus jatkuu heti tai vain lyhyen tauon jälkeen edellisen sopimuksen päätyttyä, sopimuksia on tarkasteltava kokonaisuutena. Jos peräkkäisillä sopimuksilla on oma liiketaloudellinen tai muu hyväksyttävä peruste, ne katsotaan erillisiksi sopimuksiksi. Peruste voi olla esimerkiksi kahden peräkkäisen voitetun tarjouskilpailun sopimukset. (Verohallinto 2017d.)

Esimerkki 6: Asunto-osakeyhtiö ja kattojen korjauksia tekevä yritys K ovat sopineet, että K asentaa uudet lumiesteet katolle asunto-osakeyhtiön

vuosikorjaussuunnitelman mukaisesti. Hinnaksi on ilmoitettu 6 000 euroa. Työn kestäessä katto alkaa vuotaa, ja asunto-osakeyhtiön hallitus tilaa K:lta katon korjauksen. Työn hinnaksi arvioidaan 10 000 euroa. Koska sopimukset katsotaan toisistaan riippumattomiksi, kumpakin sopimusta arvioidaan tiedonantovelvollisuuden kannalta erikseen. Tiedonantovelvollisuutta ei synny kummankaan urakan osalta. (Verohallinto 2017d.)

Ellei sopimusten erillisyydelle ole olemassa liiketaloudellista tai muuta hyväksyttävää perustetta, peräkkäisiä sopimuksia pidetään tiedonantovelvollisuuden kannalta yhtenä sopimuksena. Jos esimerkiksi urakan aikana sovitaan töistä, jotka liittyvät alkuperäiseen urakkasopimukseen olennaisesti, kysymys on tiedonantovelvollisuuden piiriin kuuluvasta sopimuskokonaisuudesta. (Verohallinto 2017d.)

Esimerkki 7: Asunto-osakeyhtiö ja kattojen korjauksia tekevä yritys K ovat sopineet, että K asentaa uudet lumiesteet katolle asunto-osakeyhtiön vuosikorjaussuunnitelman mukaisesti. Hinnaksi on ilmoitettu 6 000 euroa. Heti lumiesteiden asennuksen jälkeen tilataan myös vuosikorjaussuunnitelmaan kuuluva katonkorjaus hyväksi havaitulta K:lta ilman kilpailutusta. Työn hinnaksi arvioidaan 10 000 euroa. Molemmat korjaustarpeet ovat vuosikorjaussuunnitelman mukaisia ja ajallisesti peräkkäisiä, joten ei ole olemassa hyväksyttävää perustetta katsoa sopimuksia erillisiksi. Kumpakin sopimusta arvioidaan yhtenä kokonaisuutena, ja tiedonantovelvollisuus syntyy. (Verohallinto 2017d.)

Esimerkki 8: Urakoitsijan kanssa on sovittu vesivahingon vuoksi korjattavan 200 neliön lattian korjauksesta. Vesivahinko osoittautuukin oletettua suuremmaksi, minkä vuoksi korjaustyö laajenee 500 neliön lattian kunnostamiseksi. Kyseessä on samaan sopimuskokonaisuuteen kuuluva työ. (Verohallinto 2017d.)

Esimerkki 9: Rakennusliike X:ltä on tilattu raudoitustyöt kohteeseen. Hinnaksi on sovittu 8 000 euroa. X:ltä tilataan heti perään betonivalutyöt 6 000 euroa samaan työhön. Tämän jälkeen X:ltä tilataan seuraava työvaihe, saman kohteen lattian tasoitustyöt 3 000 euroa. Sopimuksia pidetään yhtenä kokonaisuutena, ja ne on ilmoitettava Verohallinnolle. (Verohallinto 2017d.)

Puitesopimusta ei kuitenkaan tarkastella tiedonantovelvollisuuden kannalta yhtenä sopimuksena. Puitesopimuksella tarkoitetaan tässä ohjeessa sopimusta, jonka ehtoja sopimuksen osapuolet ovat sitoutuneet noudattamaan muissa myöhemmissä sopimuksissaan. Jokaista työtilausta pidetään aina erillisenä sopimuksena, vaikka se perustuu sopimuskumppaneiden väliseen puitesopimukseen. Jokaisen yksittäisen tilauksen on siis oltava yli 15 000 euron suuruinen, jotta tiedonantovelvollisuus syntyy. (Verohallinto 2017d.)

Esimerkki 10: Tilaaja O ja Kaivinkoneurakoitsija U ovat tehneet toistaiseksi voimassa olevan suullisen sopimuksen, jonka perusteella O tarjoaa tuleville rakennustyömaillaan maanrakennusurakoita aina ensimmäiseksi U:lle. Urakan laskentaperusteet on sovittu yhteisesti. Jos O käyttää U:n palveluksia yli 100 000 euroa vuodessa, laskentaperusteet muuttuvat edullisemmiksi O:lle. Jokainen tilaus, jonka O tekee U:lle uudesta kohteesta, katsotaan erilliseksi sopimukseksi. (Verohallinto 2017d.)

Esimerkki 11: Kiinteistöyhtiö T ja Yritys Y ovat tehneet vuoden määräaikaisen puitesopimuksen, jossa on sovittu Y:n laskutusperusteeksi tunti-hinta. Y hoitaa kaikkien kiinteistöyhtiö T:n Kaskisten ja Kristiinankaupungin kaupungeissa omistamien huoltoasemien huolto- ja korjaustyöt erikseen tehtävien tilausten perusteella. Korjaus- ja huoltotöitä arvioidaan tehtäväksi noin 30 000 euron edestä vuosittain. Jos yksikään tilaus ei yksinään ylitä 15 000 euroa, ei tiedonantovelvollisuutta synny, vaikka tilausten arvo yhteensä ylittääkin 15 000 euroa. (Verohallinto 2017d.)

4.1.4 Urakkailmoitusten sopimus- ja työmaakohtaisuus

Tiedonantovelvollisuus määräytyy sopimuksen arvon mukaan, ja ilmoitukset annetaan Verottajalle sopimuskohtaisesti, jolloin sekä ilmoittamisvelvollisuuden alarajan ratkaiseminen että ilmoittaminen tapahtuvat sopimuskohtaisesti. Verohallinto voi tarvittaessa pyytää selvittämään sopimuksen sisältöä tarkemmin, niin että ilmoitukseen sisältyvät työmaat käyvät ilmi. Urakkatiedot voi kuitenkin antaa myös työmaakohtaisesti eriteltynä. (Verohallinto 2017d.)

Esimerkki 12: Yritykset X ja Y ovat vuonna 2015 sopineet, että Y tekee 30 000 eurolla saneeraustöitä X:n kolmella eri kiinteistöllä seuraavasti: Kohteessa A 10 000 eurolla, kohteessa B 8 000 eurolla ja kohteessa C 12 000 eurolla. X ilmoittaa urakkatiedot työmaakohtaisesti sopimusajan loppuun saakka eli A:n kokonaisurakkasummaksi 10 000 euroa, B:n urakkasummaksi 8 000 euroa ja C:n urakkasummaksi 12 000 euroa.

Vuonna 2016 X ja Y ovat tehneet uuden 50 000 euron sopimuksen, joka koskee viittä uutta saneerauskohdetta X:n omistamissa kiinteistöissä. Sopimus on voimassa vuoden 2017 loppuun. X siirtyy sopimuskohtaiseen ilmoittamiseen eli antaa yhden urakkailmoituksen, jossa kakkien työmaiden kokonaisurakkasummaksi ilmoitetaan 50 000 euroa. (Verohallinto 2017d.)

Urakkatietojen ilmoittaminen ei edellytä sitä, että tiedonantovelvollinen tilaaja antaa kaikki urakkailmoituksensa sopimuskohtaisesti tai työmaakohtaisesti, vaan jokaisesta sopimuksesta voi tehdä omaan liiketoimintaan sopivan valinnan. Yksittäisen sopimuksen ilmoittamistapaa ei kuitenkaan voi vaihdella. (Verohallinto 2017d.)

Esimerkki 13: Yritys A on tilannut B:lta työtä viidelle työmaalleen. Muut A:n käyttämät urakoitsijat työskentelevät kukin vain yhdellä A:n työmaalla, joten A antaa B:n kohdalta sopimuskohtaisen urakkailmoituksen ja muut urakkailmoitukset työmaakohtaisesti. B ei tällöin ole mukana työmaakohtaisissa ilmoituksissa. (Verohallinto 2017d.)

Olennaista ilmoittamisessa on, että tilaajan ja urakoitsijan sopimukseen sisältyvästä urakasta on ilmoitettu joko työmaa- tai sopimuskohtaisella ilmoituksella, mutta ei kummallakin. (Verohallinto 2017d.)

4.1.5 Urakkailmoitusten antaminen

Ensimmäinen urakkailmoitus pitää antaa aina, kun rakennustyö on alkanut työmaalla, tai kun ennakkomaksu urakasta on maksettu. Velvollisuus antaa urakkailmoitus ei riipu siitä, onko urakoitsija laskuttanut jo urakasta vai ei. Tietoja ei kuitenkaan ole tarpeen antaa takautuvasti, jos urakkasumma on urakan alkaessa ollut alle ilmoitusrajan ja arvo ylittyy urakan aikana. Kun on tiedossa, että raja-arvo ylittyy, annetaan ensimmäinen urakkailmoitus, jossa kerrotaan todellinen urakan aloitusaika, kokonaissumma ja kohdekuukaudelta laskutettu määrä, mutta ei aikaisempina kuukausina laskutettuja määriä. Urakkailmoitus annetaan niiltä kuukausilta, joina urakoitsija laskuttaa työn tilaajaa, jos toimintaa ei joinakin kuukausina ole, ilmoitusta ei anneta, mutta on myös mahdollista antaa ”ei toimintaa” ilmoitus, joka on kuitenkin vapaaehtoinen. (Verohallinto 2017d.)

Viimeinen urakkailmoitus annetaan siltä kuukaudelta, jolloin tilaaja on saanut urakoitsijalta laskun viimeisen kerran. Jos urakan viimeinen erä maksetaan vasta takuuajan jälkeen, urakkailmoitus annetaan silloin viimeisen kerran, vaikka varsinainen urakka olisi päättynyt jo aikaisemmin. Todellinen urakan päättymispäivämäärä ilmoitetaan sillä ilmoituksella, jota annettaessa todellinen päättymispäivä on tiedossa. Kun koko urakkasumma on jo laskutettu tilaajalta, takuukorjauksista ei anneta erikseen ilmoitusta. Takuuaikana tilatun lisätyön katsotaan olevan erillinen sopimus, ja ilmoitus annetaan jos 15 000 euron raja ylittyy. (Verohallinto 2017d.)

Urakkailmoitus kohdistetaan samalle kuukaudelle, jolta urakasta suoritettava ja vähennettävä arvonlisävero ilmoitetaan arvonlisäveroilmoituksella. Tilaajan kirjaustapa ratkaisee sen, minkä kuukauden rakentamisilmoituksella ilmoitetaan urakasta laskutettu tai maksettu summa. Ilmoitus voidaan kohdistaa sille kohdekuukaudelle, kun urakka tai osa siitä on luovutettu tilaajalle tai kun siitä on laskutettu tilaajaa tai kun tilaaja on suorittanut maksuja urakoitsijalle. (Verohallinto 2017d.)

Tietyissä kohdekuukaudessa laskutettu määrä ilmoitetaan vain kyseisenä kohdekuukautena, eikä sitä lisätä myöhempien kuukausien ilmoituksilla laskutettuun määrään. Ilmoitusta ei myöskään anneta samasta summasta

uudestaan, kun lasku on maksettu. Jos tilaaja maksaa urakoitsijalle ennakkomaksuja, rakentamisilmoitus on annettava maksuajankohdan mukaisesti. Ennakkomaksua ei ilmoiteta uudelleen myöhempien kuukausien ilmoituksella. (Verohallinto 2017d.)

Esimerkki 14: Urakoitsija A (rakentamispalvelun myyjä) ja Tilaaja B (tilaaja / rakentamispalvelun ostaja) ovat sopineet, että urakka suoritetaan heinäkuussa 2016. Sopimuksen mukaan Tilaaja B maksaa Urakoitsija A:lle kesäkuussa 2016 ennakkomaksun. Tilaaja B ilmoittaa ennakkomaksun kohdekuukauden 6/2016 rakentamisilmoituksella. (Verohallinto 2017d.)

Tilaajan kirjaustavasta riippuen laskutettu määrä on mahdollista ilmoittaa sinä kohdekuukautena, kun urakoitsija on suorittanut urakan tain osan siitä, ja tilaaja on vastaanottanut sen (suoriteperuste), tai kun urakoitsija on lähettänyt tilaajalle urakasta laskun (laskutusperuste). Jos tilaajalla on käytössään suoriteperusteinen kirjaustapa, tilaaja antaa ilmoituksella urakkatiedoissa laskutetut määrät sen kuukauden ilmoituksella, kun urakka tai osa siitä on luovutettu ja tilaaja sen on vastaanottanut. (Verohallinto 2017d.)

Esimerkki 15: Urakoitsija A (rakentamispalvelun myyjä) on suorittanut ja luovuttanut Tilaajalle B (tilaaja / rakentamispalvelun ostaja) keskinäisen sopimuksen mukaisen työn heinäkuussa 2016. Tilaaja B ilmoittaa urakasta laskutetun määrän kohdekuukauden 7/2016 urakkailmoituksella. (Verohallinto 2017d.)

Esimerkki 16: Urakoitsija A on sopinut Tilaaja B:n kanssa usean vuoden kestävästä rakennusurakasta. Osapuolet ovat sopineet, että urakka laskutetaan vaiheittain useassa maksuerässä työn edistymisen mukaan ja viimeinen erä laskutetaan, kun urakka kokonaisuudessaan on tilaajalle luovutettu ja tilaaja on sen hyväksynyt. Urakan ollessa kesken Tilaaja B ilmoittaa urakkailmoituksen laskutettuna määränä kunkin urakan osan sitä mukaa, kun urakoitsija on ne tilaajalle luovuttanut. (Verohallinto 2017d.)

Urakkailmoitusten antamisessa voidaan soveltaa myös laskutusperustetta. Silloin tilaaja kohdistaa urakasta laskutetut määrä sille kohdekuukaudelle, jolle lasku on päivätty. Laskun eräpäivä tai saapumispäivä ei vaikuta ilmoittamiseen. Jos lasku on päivätty elokuulle, mutta se saapuu syyskuunpuolella ja eräpäivä on syyskuussa, tiedot annetaan elokuun kohdekuukaudelle. Myös siinä tapauksessa, että suoritettu urakka laskutetaan kokonaan luovutuksen yhteydessä ja tilaaja käyttää laskutusperusteista kirjanpitoa, urakan tilaaja ilmoittaa laskutetun määrän sille kohdekuukaudelle, jolloin urakan tilaajaa on suoritetusta työstä laskutettu. Laskun päiväys määrää, mille kohdekuukaudelle urakan tilaajan tulee laskutettu summa ilmoittaa. (Verohallinto 2017d.)

Esimerkki 17: Urakoitsija A (rakentamispalvelun myyjä) on suorittanut ja luovuttanut Tilaajalle B (tilaaja / rakentamispalvelun ostaja) keskinäisen

sopimuksen mukaisen urakan heinäkuussa 2016. Urakoitsija A on laskutanut heinäkuussa luovuttamansa urakan kokonaisuudessaan Tilaajalta B elokuussa 2016. Tällöin Tilaaja B ilmoittaa Urakoitsija A:n heinäkuussa luovuttaman ja elokuussa 2016 laskuttaman urakan laskun antamispäivämäärän mukaisesti kohdekuukauden 8/2016 urakkailmoituksella. (Verohallinto 2017d.)

Esimerkki 18: Urakoitsija A on sopinut Tilaaja B:n kanssa usean vuoden kestävästä rakennusurakasta. Osapuolet ovat sopineet, että urakka laskutetaan vaiheittain useassa maksuerässä työn edistymisen mukaan ja viimeinen erä laskutetaan, kun urakka kokonaisuudessaan on tilaajalle luovutettu ja tilaaja on sen hyväksynyt. Urakan ollessa kesken Tilaaja B ilmoittaa häneltä laskutetut erät sitä mukaa kun urakoitsija laskuttaa tilaajaa. (Verohallinto 2017d.)

Yritykset, joilla on pienempi liikevaihto (kuten ammatinharjoittajat), voivat kirjata liiketapahtumat myös maksuperusteen mukaan. Jos urakan tilaaja on kyseinen tapaus, se voi ilmoittaa urakan summat maksettujen suoritusten kohdekuukausille, riippumatta siitä, milloin urakka on luovutettu. (Verohallinto 2017d.)

Esimerkki 19: Urakoitsija A (rakentamispalvelun myyjä) on suorittanut ja luovuttanut Tilaajalle B (tilaaja / rakentamispalvelun ostaja) keskinäisen sopimuksen mukaisen urakan heinäkuussa 2016. Urakoitsija A on laskutanut heinäkuussa luovuttamansa urakan kokonaisuudessaan Tilaajalta B elokuussa 2016. Tilaaja B maksaa laskun syyskuussa 2016. Tilaaja B ilmoittaa Urakoitsija A:n heinäkuussa luovuttaman ja elokuussa 2016 laskuttaman urakan maksupäivämäärän mukaisesti kohdekuukauden 9/2016 urakkailmoituksella. (Verohallinto 2017d.)

4.1.6 Käännetyn arvonlisäverovelvollisuuden ilmoittaminen

Myyjä on arvonlisäverotuksessa tavallisesti verovelvollinen. Rakennusalan käännetyn arvonlisäveron kohdalla tiettyjen rakentamispalveluiden verosta vastaa ostaja myyjän sijasta. Suomessa käännettyä arvonlisäverovelvollisuutta sovelletaan myytävään rakentamispalveluun tai siihen liittyvään työvoiman vuokraukseen, kun ostaja, (urakkailmoituksella tilaaja) on elinkeinonharjoittaja, joka muutoin kuin satunnaisesti myy toiminnassaan rakentamispalvelua. Silloin tilaaja antaa urakkailmoituksella tiedon siitä, että käännettyä arvonlisäveroa sovelletaan. (Verohallinto 2017d.)

Tilaajan tulee ilmoittaa urakkailmoituksessa käännetystä arvonlisäverosta laskun mukaisesti. Laskulla voi tällöin olla esimerkiksi maininta ”Käännetty arvonlisäverovelvollisuus”, ja loppusummaan ei ole lisätty arvonlisäveroa. Urakkailmoituksella tilaaja merkitsee kohdassa ”käännetty alv” kyllä, jos kyseistä menettelyä sovelletaan. Kun laskulla on arvonlisäveroa, ilmoitukselle kirjataan, ettei käännettyä verovelvollisuutta ole sovellettu. (Verohallinto 2017d.)

Esimerkki 20: Urakoitsija A tilaa rakentamispalvelua urakoitsijalta B 20 000 eurolla. Urakoitsijat A ja B myyvät rakentamispalvelua muutoin kuin satunnaisesti. Urakoitsija A, joka on tässä tapauksessa rakentamispalvelun tilaaja, on tiedonantovelvollinen. Urakkailmoituksillaan tilaaja ilmoittaa käännetyt arvonlisäverovelvollisuuden soveltuvan. Ilmoitushetkellä tilaaja voi varmistaa tämän urakoitsijalta B saadusta laskusta, jossa tulee tässä tapauksessa soveltaa käännettyä arvonlisäverovelvollisuutta. (Verohallinto 2017d.)

Urakoitsija B -> laskuttaa pääurakoitsija A:ta, laskulla sovelletaan käännettyä arvonlisäverovelvollisuutta, jolloin ostaja A on velvollinen tilittämään arvonlisäveron.

Urakoitsija A -> antaa urakkailmoituksen Verohallinnolle, jossa ilmoitettu käännetyt arvonlisäveron soveltamisesta. Urakoitsija lisää kirjanpidossa laskulle arvonlisäveron, joka on myös vähennyskelpoinen, eli maksettavaa arvonlisäveroa ei kuitenkaan synny.

Jos tilaaja ei ole rakennusalan yritys eikä se myy rakentamispalvelua (asunto-osakeyhtiö tai myyntiliike), se ilmoittaa urakkailmoituksessa, ettei käännettyä arvonlisäverovelvollisuutta sovelleta. Laskulta tämä käy ilmi siitä, että siihen on lisätty arvonlisävero. (Verohallinto 2017d.)

Käännetty arvonlisävero voi olla käytössä myös muista syistä kuin rakentamispalveluista johtuen. Jos urakoitsijana on ulkomaalainen arvonlisäverovelvolliseksi Suomessa rekisteröimätön yritys, tilaaja ilmoittaa soveltavansa käännettyä arvonlisäverovelvollisuutta. Myös tässä tapauksessa tilaajan velvollisuus on suorittaa arvonlisävero tilatusta työstä. Tilaaja voi tarkistaa yritystietojärjestelmän kautta (YTJ) urakoitsijan rekisteröintiaseman. (Verohallinto 2017d.)

Esimerkki 21: As Oy C tilaa linjasaneeraustyöt urakoitsijalta D, jonka toimialana on rakentaminen. Urakkasopimuksella on sovittu 400 000 euron rakentamispalvelusta, joka sisältää myös tarvittavat materiaalit. As Oy C ei ole arvonlisäverovelvollinen eikä myöskään harjoita liiketoimintaa tai myy rakentamispalveluita, joten käännettyä arvonlisäverovelvollisuutta ei sovelleta. Tilaaja As Oy C on tilaamastaan urakasta tiedonantovelvollinen ja ilmoittaa urakkailmoituksilla, että käännettyä arvonlisäverovelvollisuutta ei sovelleta. (Verohallinto 2017d.)

Esimerkki 22: As Oy C tilaa huoneistossa tapahtuneeseen vesivahinkoon korjaustyöt ulkomaiselta urakoitsijalta E. Ulkomaisella urakoitsijalla E ei ole kiinteää toimipaikkaa, eikä se ole hakeutunut arvonlisäverovelvollisten rekisteriin. Tällöin As Oy C on ostajana arvonlisäverovelvollinen ja velvollinen suorittamaan arvonlisäveron tilaamastaan urakasta. Tilaajana As Oy C ilmoittaa urakkailmoituksella, että käännetty arvonlisäverovelvollisuus soveltuu. Tällöin As Oy C tulee rekisteröityä ostajana arvonlisävero-

velvolliseksi, ellei se ole arvonlisäverovelvollisten rekisterissä. (Verohallinto 2017d.)

4.2 Rakentamisilmoitukset työntekijätiedoista

Yhteisen rakennustyömaan päätoteuttajalla on velvollisuus antaa Verohallinnolle työntekijäilmoituksella työmaalla työskentelevien henkilöiden tiedot. Päätoteuttaja antaa tiedot omista työntekijöistään ja työmaalla toimivien muiden urakoitsijoiden työntekijöistä. Tiedot pitää antaa myös mahdollisista vuokratyöntekijöistä ja itsenäisistä työnsuorittajista. (Verohallinto 2017d.)

Rakennustyön turvallisuudesta annetun valtioneuvoston asetuksen (205/2009) 2 §:n 4 kohdassa määritellään päätoteuttajaksi rakennuttajan nimeämä pääurakoitsija tai pääasiallista määräysvaltaa käyttävää työnantajaa, tai sellaisen puuttuessa rakennuttajaa itseään. Viime kädessä tiedonantovelvollisuus on siis rakennuttajalla, jos päätoteuttajaa ei ole nimetty työmaalle. Verotusmenettelylain (1558/1995) 15 b §:ssä säädetään päätoteuttajan tiedonantovelvoitteista ja muiden työmaalla työskentelevien yritysten velvollisuudesta välittää päätoteuttajalle tietoja. (Verohallinto 2017d.)

Verohallinto antaa tarkempia määräyksiä annettavista tiedoista, tietojen antamisen ajankohdasta ja tavasta sekä oikeudesta olla antamatta tässä pykälässä tarkoitettuja tietoja tilanteissa, joiden merkitys on taloudellisesti tai verovalvonnallisesti vähäinen. (Verohallinto 2017d.)

4.2.1 Yhteisen työmaan työntekijäilmoitus

Työturvallisuuslain (738/2002) 7 §:ssä tarkoitetulla yhteisellä rakennustyömaalla työskentelevistä työntekijöistä ja itsenäisistä työnsuorittajista sekä työnantajista ja vuokratyönteettäjistä on annettava työntekijäilmoitus Verohallinnolle. Yhteinen rakennustyömaa on määritelty rakennustyön turvallisuudesta annetun valtioneuvoston asetuksen 2 § 1 kohdan mukaan työpaikaksi, jossa tehdään asetuksen soveltamisalassa tarkoitettua rakentamistyötä, ja jolla samanaikaisesti tai peräkkäin toimii useampi kuin yksi työnantaja tai itsenäinen työnsuorittaja. Yhteisen rakennustyömaan muodostumiselle ei asetuksessa ole esimerkiksi työmaan keston tai tehdyn työn määrän perusteella määräytyvää alarajaa, jonka alittuessa kyseessä ei olisi yhteinen työmaa. Vain sillä on merkitystä, että rakentamistyötä tekee vähintään kaksi eri yritystä. Yhteinen työmaa voi näin muodostua melko vähäisessäkin kunnostustyössä, kun esimerkiksi maa- ja rakennusliikkeen suorittamaan pintakäsittelytyöhön liittyy sähköliikkeen tekemä asennustyö. (Verohallinto 2017d.)

Olennaista tiedonantovelvollisen osalta on se, että työmaalla toimii useampi kuin yksi työnantaja. Työmaa määritellään yhteiseksi vaikka työ-

maan alkaessa siellä toimisi vain yksi työnantaja, ja seuraavat työntajat saapuisivat vasta myöhemmissä työvaiheissa. Tiedonantovelvollisuus astuu voimaan heti, kun ensimmäinen työnantaja on aloittanut työmaalla. (Verohallinto 2017d.)

Esimerkki 24: Kunnan omat työntekijät tekevät kunnan saneerauskohteessa rakennustöitä, kun toinen sähköalan yritys tulee työmaalle. Työmaa on yhteinen, ja kunnan on ilmoitettava myös omat työntekijänsä päätoteuttajalle ja päätoteuttajan Verohallinnolle. (Verohallinto 2017d.)

Ohjeistusta ja esimerkkitapauksia löytyy yhteisen työmaan ja rakentamistyön käsitteistä löytyy työsuojeluviranomaisen [www-sivulta tyosuojelu.fi](http://www.tyosuojelu.fi). Yhteisen työmaan käsite perustuu työturvallisuuslainsäädäntöön, joka on ollut voimassa jo ennen tiedonantovelvollisuutta. Sen vuoksi vastuu yhteisen työmaan ilmoituksista on jaettu niin, että työsuojeluviranomainen vastaa kysymyksiin yhteisen rakennustyömaan muodostumisesta, ja se valvoo ja ohjaa toimijoita työmailla eri yhteisen rakennustyömaahan liittyvissä asioissa. Verohallinto taas antaa ohjeita ja vastauksia rakennustyömailta annettaviin ilmoituksiin. (Verohallinto 2017d.)

Rakennustyömaa on usein rajattu niin, että vain rakennustyötä tekeillä on päästy alueelle. Rakennustyömaa-alue on voitu rajata esimerkiksi aidalla, lippusiimalla tai esteillä, tai lukittavien ovien ja porttien kautta pääsee sisälle rakennukseen tai sen osaan. Yhteinen rakennustyömaa voi muodostua myös niin, että maata ei rajata samalla alueella tapahtuvasta muusta, päivittäin tapahtuvasta varsinaisesta toiminnasta. Työ voidaan tehdä kauppakeskuksen aulassa, jossa asiakkailta on vapaa kulku. Kun vähintään kaksi rakennusyritystä työskentelee samaan aikaan, kyseessä on yhteinen rakennustyömaa. (Verohallinto 2017d.)

Esimerkki 25: : Ison toimistorakennuksen aulaa saneeraavat urakoitsija, sähköyritys ja lasiliike. Tilaajan toimistohenkilökunta ja asiakkaat kulkevat saneerattavan tuloaulan läpi päivittäin, eikä rakennustyömaan rajaaminen esimerkiksi lippusiimalla ole mahdollista. Yhteinen rakennustyömaa syntyy. (Verohallinto 2017d.)

Yhteinen rakennustyömaa syntyy siis siinä tapauksessa, että rakennustyömaalla työtä suorittaa vähintään kaksi työnantajaa tai elinkeinonharjoittajaa. Myös seisokkityömaan voivat kuulua ilmoitusvelvollisuuden piiriin. Seisokkityömaita voidaan työmaatoiminnot ja hankkeen laajuus huomioon ottaen verrata perinteisiin rakennustyömaihin, sillä niissä esimerkiksi tehdään tuotantolaitokseen tai sen rakennelmiin kohdistuvia korjaus- ja kunnossapitotöitä sekä asennuksia. Näitä ovat muun muassa säiliöiden, sähköverkon, putkistojen, lämmönvaihtimien ja teräsrakenteiden huolto-, korjaus-, ja kunnossapitotyöt, sekä niihin liittyvät työtasojen ja kulkuteiden pystyttäminen ja purku. Työsuojeluviranomaisen mukaan seisokkityömaita ovat esimerkiksi työmaat, joiden kesto on yli kuukauden ja jossa työskentelee samaan aikaan vähintään 10 työntekijää, sekä työ-

maat joissa tehdyn työn määrä on yli 500 henkilötyöpäivää. Kunnossapitotyöt jotka liittyvät prosessien käynnissä pitoon, kuten esimerkiksi tuotantolaitosten koneisiin ja laitteisiin liittyvät kunnossapitotyöt ja osien uusiminen eivät sen sijaan ole rakennustyötä. (Verohallinto 2017d.)

4.2.2 Työntekijäluettelot yhteisillä rakennustyömailla

Päätoteuttaja yhteisillä rakennustyömailla on yleensä pääurakoitsija. Työturvallisuuslain (738/2002) 52 b §:ssä on säädetty päätoteuttajalle velvollisuus pitää yhteisellä rakennustyömaalla luetteloa siellä työskentelevistä henkilöistä. Luettelon ylläpitämistä valvoo työsuojeluviranomainen ja sen on oltava ajan tasalla ja viranomaisten helposti tarkistettavissa. Tämän lisäksi päätoteuttajalla on verotusmenettelylain nojalla myös velvollisuus antaa kuukausittainen työntekijäilmoitus Verohallinnolle. Työntekijäilmoituksessa on kyse henkilöistä, joiden on pidettävä kuvallista tunnistekorttia työmaalla ja joiden nimen pitää olla työntekijäluettelossa. Verohallinnolle annettava ilmoitus sisältää kuitenkin joitakin lisätietoja, joita luettelossa ei ole. (Verohallinto 2017d.)

Verotusmenettelylain ja työturvallisuuslain yhteinen tavoite on, että kaikilla yhteisellä rakennustyömaalla työskentelevillä täytyy olla kuvallinen tunnistekortti, ja heidät on merkitty päätoteuttajan ajan tasalla pitämään työntekijäluetteloon, jonka perusteella tiedot on ilmoitettu Verohallinnolle työskentelykuukausittain. (Verohallinto 2017d.)

Verohallinnolle ilmoitetaan kaikki kyseisen kuukauden aikana työmaalla työskennelleet työntekijät, myös vain yhden päivän työskennelleet. Aiemmin lopettaneita tai myöhemmin aloittavia työntekijöitä tai väliaikaisesti koko kuukauden poissa olleita työntekijöitä ei pidä ilmoitukseen lisätä. Työsuojeluviranomaisen ja Verohallinnon vaatimuksen luettelon ajantasaisuudesta ovat hieman toisistaan poikkeavat. (Verohallinto 2017d.)

4.2.3 Henkilöt, joista annetaan ilmoitus

Kaikkien yhteisellä rakennustyömaalla toimivien yritysten, myös itsenäisten elinkeinonharjoittajien, on toimitettava päätoteuttajalle tiedot omista työntekijöistä, jotka siellä työskentelevät. Velvollisuus koskettaa niin kotimaisia, kuin ulkomaisiakin yrityksiä. Työnantajan täytyy antaa tiedot, ennen kuin työskentely työmaalla alkaa. Työn aikana tulleet muutokset pitää antaa päätoteuttajalle heti kun ne ovat tiedossa, jotta Verohallinto saa oikeat työntekijätiedot ilmoituksilla. Siinä tapauksessa, että päätoteuttaja on kerännyt työntekijätiedot suoraan työntekijöiltä, työnantajalla on oltava varmuus siitä, että työntekijä on antanut samat tiedot niin päätoteuttajalle kuin työnantajalle. Työskentelyajan täytyy olla todenmukainen, ja jos se ei ole työskentelyn alkaessa tiedossa, korjattu tieto on annettava päätoteuttajalle välittömästi sen jälkeen, kun työskentelyaika on tiedossa. Työntekijätieto annetaan Verottajalle vain niiltä kuukausilta, kun

työntekijä on tosiasiallisesti ollut työmaalla; työntekijätietoa ei siis pidä antaa esimerkiksi vain kulkuluvan voimassaolon perusteella. (Verohallinto 2017d.)

Velvollisuus antaa ilmoitus työntekijästä koskee kaikkia yhteisellä rakennustyömaalla työskenteleviä, vaikka henkilö ei tekisikään konkreettista rakennustyötä. Myös esimerkiksi tieto rakennustyömaalla työskentelevistä siivoojista, toimistotyöntekijöistä, vartijoista, työnjohdosta, suunnittelijoista, projektipäälliköistä ja työturvallisuusvastaavista on ilmoitettava rakentamisilmoituksella. Kuitenkin, jos rakennustyön tekemisaluetta ei ole mahdollista rajata alueen muusta toiminnasta, tieto annetaan vain rakennustyöhön osallistuvista henkilöistä. (Verohallinto 2017d.)

Yhteisellä rakennustyömaalla työskentelevän osakeyhtiön osakkaan työsuhteen laaduksi ilmoitetaan "1=työsuhteinen", samoin kuin osakeyhtiön työntekijän. Yksityisen elinkeinonharjoittajan ja hänen puolisonsa tai henkilöyhtiön vastuunalaisen yhtiömiehen työsuhteen laaduksi ilmoitetaan "3=ammatinharjoittaja tai muu vastaava". Jos yritys on tehnyt opiskelijan kanssa työsopimuksen, heidät ilmoitetaan työntekijäilmoituksella samoin kuin muut työsuhteessa olevat työntekijät. Jos työmaalla oleva opiskelija ei ole työsuhteessa mihinkään työnantajaan eikä hän saa mitään korvausta, työnantajan kohdalla ilmoitetaan oppilaitos ja työsuhteen laaduksi "4=harjoittelija". Talkootyöskentelijät, jotka ovat esimerkiksi yhdistyksen kautta mukana työmaalla, ilmoitetaan kohdassa "5=talkootyö". (Verohallinto 2017d.)

Jos rakennustyömaalla työskentelevä henkilö käyttää laskutuspalvelua, jossa laskutuspalveluyritys laskuttaa hänen tekemästään työstä toimeksiantoyritystä, tiedonantovelvollisuudessa laskutusyritystä pidetään työtä tekevän henkilön työnantajana. Päättöteuttaja ilmoittaa tällöin työntekijäilmoituksella työtä tehneen henkilön laskutusyrityksen työntekijänä. Tämä laskutusyritysten vastuu työntekijöiden vastuu työntekijätietojen ilmoittamisesta voidaan rinnastaa vastuuseen vuokratyöntekijöiden tietojen ilmoittamisesta. Vastuu tietojen oikeellisuudesta on laskutusyrityksellä tai vuokratyövoiman varsinaisella työnantajalla. Käyttäjäyrityksillä on kuitenkin yleensä parempi tieto työntekoon liittyvistä asioista. Käyttäjäyrityksellä on näin ollen vastuu tietojen välityksestä rakennusurakan päättöteuttajalle. (Verohallinto 2017d.)

4.2.4 Henkilöt, joista ei anneta ilmoitusta

Ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle on rajattu pois yhteiselle rakennustyömaalle tavaraa kuljettavat henkilöt. Jos kuljettajat kuitenkin osallistuvat työntekoon muualla kuin auton lavalla tai sen välittömässä läheisyydessä, heitä pidetään työmaalla työskentelevinä. Esimerkiksi elementtien kuljettajan katsotaan työskentelevän työmaalla, kun hän purkaa lastin muualle kuin varastopaikkaan tai itse osallistuu asennustyöhön. Jos betonipumppuauton kuljettaja pumppaa betonia kohteeseen, kyseessä on

työmaalla työskentely. Ilmoittamisvelvollisuuden piirissä eivät ole myöskään ne vierailijat ja viranomaiset, jotka eivät työskentele työmaalla. Osoitteesta työsuojelu.fi löytyy tarkempi selvitys, milloin kyse on työmaalla vierailevasta henkilöstä, joka ei tällöin ole myöskään mukana rakentamisolmoituksessa. Kun kyseessä on rajaamaton rakennustyömaa-alue, kuten toiminnassa olevan ostoskeskuksen tai sairaalan korjaustyöt, Verohallinnolle ilmoitetaan vain rakennustyöhön osallistuvien henkilöiden tiedot. (Verohallinto 2017d.)

4.2.5 Tiedonantovelvollisuuden alaraja

Verohallinto voi lain mukaan päätöksellään rajoittaa tietojen antamista tilanteissa, joiden verovalvonnallinen merkitys on pieni. Jos työmaakohtaisen hankkeen arvonlisäveroton kokonaisarvon on enintään 15 000 euroa, tietoja ei tarvitse antaa. Kun lasketaan hankkeen kokonaisarvoa, huomiioon otetaan vain rakennuttajan ulkopuoliselta tilaamien urakoiden arvo, ei rakennuttajan oman yrityksen kustannuksia, kuten henkilökunnan palkkakustannuksia. (Verohallinto 2017d.)

Esimerkki 26: Kunnan omat, kunnossapitotyötä tekevät työntekijät tekevät kunnan saneerauskohteessa kuukauden töitä. Palkkakustannukset tältä osin ovat 16 000 euroa. Kunta tilaa ulkopuoliselta saneerausyritykseltä 8 000 eurolla lisätöitä. Tietoja ei tarvitse ilmoittaa, koska ulkopuoliselta tilatun urakan arvo jää alle tiedonantovelvollisuuden alarajan.

Jos ulkopuoliselta tilatun urakan arvo ylittää 15 000 euroa, tiedonantovelvollisuuden piirissä olevia työntekijöitä ovat ulkopuolisen urakoitsijan työntekijöiden lisäksi myös kunnan omat työntekijät. (Verohallinto 2017d.)

Kun kokonaisarvo ylittää 15 000 euron rajan, päätoteuttajan tai rakennuttajan on ilmoitettava ilmoitusvelvollisuuden alkamisesta myös muille työmaan yrityksille, jotka toimivat työnantajina, jotta ne voivat toimittaa sille tietonsa työntekijöistä. Jos rajan-arvon ylitys on tiedossa jo urakoiden sopimuksen tekohetkellä, tiedonantovelvollisuudesta voidaan tiedottaa jos silloin. Jos raja-arvo sen sijaan ylittyy vasta urakan edetessä, tiedonantovelvollisuus alkaa siitä kuukaudesta, kun raja-arvon tiedetään ylittyvän. (Verohallinto 2017d.)

4.3 Urakka- ja työntekijäilmoitusten antamisajankohta

Urakkatiedot ja työntekijätiedot on ilmoitettava Verohallinnolle viimeistään kohdekuukautta toisena seuraavan kuukauden viidentenä päivänä, eli esimerkiksi helmi tiedot annetaan viimeistään huhtikuun viidentenä päivänä. Ilmoitus on mahdollista antaa oikea-aikaisena kohdekuukauden alusta alkaen, mutta tietojen ilmoittaminen etukäteen ei ole mahdollista, eli esimerkiksi helmikuun tiedot voi antaa vasta helmikuun alusta alkaen, mutta ei vielä tammikuussa. Jos ilmoitusten viimeinen jättöpäivä osuu

viikonlopulle tai pyhäpäivälle, se siirtyy eteenpäin seuraavaan arkipäivään. (Verohallinto 2017d.)

Urakkatietojen tapauksessa rakennustyön katsotaan alkaneen, kun työ tosiasiallisesti aloitetaan, esimerkiksi rakennuspaikan raivaamisella. Tämä on voimassa myös siinä tapauksessa, että työmaalla tehdään ensimmäistä työtehtävää, vaikka lupia ei olisi vielä saatu tai ilmoituksia tehty. Urakasopimusten tiedonantovelvollisuuden alkua tarkastellaan sopimuskohtaisesti. Tiedot on annettava, vaikka työtä olisi vielä ehditty laskuttaa. (Verohallinto 2017d.)

Jos tilaaja maksaa ennakkomaksuja ennen töiden aloittamista, ennakkomaksuista annetaan tieto, vaikka töitä ei olisi vielä aloitettu. Ilmoituksella on oma kohtansa ennakkomaksuille. Ennakkomaksun jälkeisiltä kuukausilta (niin sanotuilta välikuukausilta), jolloin töitä ei ole vielä aloitettu, ei tietoja tarvitse ilmoittaa. Kun työt alkavat, ennakkomaksu sisällytetään urakan yhteissummaan ja sitä ei enää ilmoiteta erikseen ennakkomaksukohdassa. Työntekijätietojen toimittamisessa on olennainen tieto, toimiiko työmaalla useampi työnantaja. Työntekijätiedot annetaan heti ensimmäisen työnantajan aloittaessa työt. (Verohallinto 2017d.)

Urakka päättyy siinä vaiheessa, kun tilattu työ on luovutettu tilaajalle ja tilaaja on sen vastaanottanut. Tiedonantovelvollisuus urakasta päättyy kuitenkin vasta silloin, kun urakoitsija ei enää laskuta urakasta tilaajaa. Urakka ilmoitusta ei ole tarpeen antaa takuuajan jälki- ja korjaustöistä, jos työstä ei laskuteta. Takuuajana tilatusta, varsinaisten takuu- ja korjaustöiden ulkopuolisesta laskutetusta lisätyöstä on kuitenkin annettava ilmoitus. (Verohallinto 2017d.)

Esimerkki 28: Tilaaja on sopinut saneerausliikkeen kanssa 30 000 euron saneeraustyöstä, joka tehdään 2.1.–15.2.2016 välisenä aikana. Saneerausliike laskuttaa työn vasta toukokuussa. Tilaaja antaa ensimmäisen urakkailmoituksen tammikuulta, jolloin työt ovat alkaneet. Kokonaisurakkasummaksi ilmoitetaan 30 000 euroa, laskutetuksi määräksi 0 euroa ja urakka-ajaksi 2.1.–15.2.2016. Helmi-, maalisi- ja huhtikuulta tilaajan ei tarvitse ilmoittaa mitään tietoja. Toukokuun ilmoituksessa tilaaja ilmoittaa laskutetuksi määräksi 30 000 euroa, kokonaisurakkasummaksi 30 000 euroa ja urakka-ajaksi 2.1.–15.2.2016. (Verohallinto 2017d.)

Työntekijäilmoitukset tulee toimittaa Verottajalle siihen asti, kunnes rakennustyömaa päättyy. Työsuojeluviranomaisen ohjeiden mukaan yhteinen rakennustyömaa voi jatkua, vaikka päätoteuttaja on jo luovuttanut oman työnsä tilaajalle eikä toimi enää työmaalla. Tällöin tiedonantovelvoite siirtyy rakennuttajalle tai rakennuttajan nimeämälle uudelle päätoimeksittäjälle. (Verohallinto 2017d.)

4.4 Tietojen antaminen

Verohallinto ottaa urakka- ja työntekijäilmoitukset vastaan sähköisesti tai paperilomakkeella. Sähköisesti tiedot voi toimittaa joko Suomi.fi palvelun kautta, tai ilmoitin.fi palvelun kautta, josta käytetään eri taloushallinnon ohjelmien tuottamien tiedon toimittamiseen. Sähköisiä palveluita varten tarvitaan lisäksi Katso-tunniste, kun tiedot toimitetaan yrityksen puolesta, esimerkiksi tilitoimiston toimesta. (Verohallinto 2017d.)

Kohdekuukauden tiedot annetaan perusilmoituksella, kun kyse on kuukauden ensimmäisestä ilmoituskerrasta, vaikka ilmoitus annettaisiinkin myöhässä. Samalle kuukaudelle voidaan antaa useita perusilmoituksia, ja jokaiselle muodostuu oma yksilöllinen ilmoitustunniste ilmoittajasta riippumatta. (Verohallinto 2017d.)

Jos rakentamisilmoituksella havaitaan myöhemmin virhe, joka on Verohallinnon mielestä korjattava kohdekuukaudelta, ilmoittajan on annettava korjausilmoitus kyseessä olevasta kuukaudesta. Korjausilmoituksella tarkoitetaan aiemman perusilmoituksen tai korjausilmoituksen kokonaan korvaavaa ilmoitusta. Korjausilmoituksessa ilmoitetaan kaikki tiedot uudestaan, myös virheettömistä työmaista ja sopimuksista. Korjausilmoituksessa ilmoitetaan perusilmoituksen yhteydessä saatu ilmoitustunnus, sillä ilman sitä korjausilmoitusta ei voi antaa. Pääsääntöisesti korjaukset voi tehdä itse seuraavan kuukauden ilmoituksilla. Esimerkiksi yhteystiedon voidaan muuttaa ja korjata seuraavan kohdekuukauden ilmoituksella. (Verohallinto 2017d.)

Esimerkki 30: Työntekijä aloittaa työskentelyn maaliskuussa ja työskentelyn työmaalla on sovittu jatkuvan kesäkuun loppuun. Toukokuussa kuitenkin ilmenee, että työ jatkuu elokuun loppuun. Riittää, että oikea päättymisajankohta ilmoitetaan kesäkuun perusilmoituksessa ja sitä myöhemmissä ilmoituksissa. (Verohallinto 2017d.)

Tiedot on kuitenkin aina korjattava alkuperäisen kohdekuukauden ilmoituksella, jos tieto urakasta, urakoitsijasta tai työntekijästä puuttuu, tai ilmoitusta ei ole tehty ollenkaan. (Verohallinto 2017d.)

Esimerkki 31: Työntekijän työskentelyaika on ilmoitettu helmi- ja maaliskuun työntekijäilmoituksilla 1.2.–30.4. Huhtikuussa huomataan, että työskentelyaika on ilmoitettu edellisiltä kuukausilta virheellisesti ja sen olisi pitänyt olla 1.1.–30.4. Tammikuusta ei ole annettu lainkaan työntekijäilmoitusta. Tiedonantovelvollinen ilmoittaa huhtikuun perusilmoituksessa työskentelyajaksi 1.1.–30.4. sekä antaa tammikuun perusilmoituksen, joka puuttui. (Verohallinto 2017d.)

Jos virhe on huomattu vasta työskentelyn päättymisen jälkeen, esimerkiksi elokuussa, tiedonantovelvollisen on annettava tammikuusta perusilmoitus, jolla ilmoitetaan todellinen työskentelyaika 1.1.–30.4. Myöhempiä

työntekijäilmoituksia ei ole tarpeellista korjata. Ilmoittaja voi itse oma-aloitteisesti korjata tietojaan takautuvasti kohdekuukautta edeltävän 12 kuukauden ajan, jonka jälkeen korjauksia ei voida enää tehdä. (Verohallinto 2017d.)

Esimerkki 32: Toukokuun 2017 tiedoissa, jotka ilmoittaja on antanut 5.7.2017, on ollut virhe. Ilmoittaja voi korjata tietoa viimeistään 5.7.2018. (Verohallinto 2017d.)

Poistoilmoituksella ilmoitus voidaan myös poistaa kokonaan. Myös tässä tapauksessa ilmoittajan on annettava tässä yhteydessä perusilmoituksessa saatu ilmoitustunnus. Tietojen korjaamisessa ja poistamisessa tulee käyttää samaa ilmoituskanavaa kuin alkuperäisessä ilmoituksessa. (Verohallinto 2017d.)

Esimerkki 29: Poisto voi tulla kysymykseen esim. silloin, jos ilmoittaja antaa vahingossa tammikuun tiedot uudelleen helmikuun tietoina. Tällöin virheellinen ilmoitus helmikuun tiedoilla poistetaan kokonaan poistoilmoituksella (D). Poistoilmoituksen yhteydessä ilmoitetaan perusilmoituksen toimittamisen yhteydessä Verohallinnosta saatu ilmoitustunnus. Tämän jälkeen oikeat tiedot annetaan uudestaan helmikuun perusilmoituksessa (P). (Verohallinto 2017d.)

4.5 Katso-tunniste

Katso-tunniste on käyttäjätunnus, jonka avulla yrityksen edustaja voi tunnistautua ja kirjautua erilasiin viranomaisien tarjoamiin sähköisiin palveluihin, kuten Verohallinnon Omavero-palveluun. Väestörekisterikeskuksen tarjoamassa Katso-palvelussa tunnistetta voi hallinnoida, ja yrityksen pääkäyttäjä voi avata alitunnisteen muille työntekijöille. Palvelun kautta yritys voi myös valtuuttaa esimerkiksi tilitoimiston asioimaan yrityksen puolesta esimerkiksi rakentamisilmoitusten antamiseksi Suomi.fi- sivustossa. (Verohallinto 2017a.)

4.6 Vastuu tietojen ilmoittamisesta ja laiminlyönnin seuraukset

Päätoteuttajalla on vastuu tietojen ilmoittamisesta Verohallinnolle. Selvää laiminlyöntiä on esimerkiksi ilmoittaa selvästi vähemmän työntekijöitä kuin mitä todellisuudessa työmaalla on ollut. Jos päätoteuttaja on saanut aliurakoitsijalta virheellisiä tietoja, tai ei ole saanut tietoja ollenkaan, vastuu siirtyy kyseisille aliurakoitsijoille. Tiedonantovelvollisen on säilytettävä työntekijäilmoitusten tietoja kuusi vuotta työmaan valmistusvuoden päättymisestä. Urakkailmoitusten tietoja koskee kirjanpitoa-teriaalain säilytysvelvollisuus, eli esimerkiksi tositteita (laskuja) on säilytettävä kuusi vuotta. (Verohallinto 2017d.)

Jos tiedonantovelvollinen ei täytä ilmoitusvelvollisuuttaan, sille voidaan määrätä laiminlyöntimaksu, joka on enintään 15 000 euroa. Pienemmistä laiminlyönneistä voidaan määrätä alempi maksu, joka on alimmillaan 100 euroa. (Verohallinto 2017d.)

5 CASE: URAKKA- JA TYÖNTEKIJÄTIETOJEN ILMOITTAMINEN KÄYTÄNNÖSSÄ

Keinoja ja tapoja toimittaa Verohallinnolle rakentamisilmoitukset on useita. Pienet toimijat, kuten kotitaloudet, voivat ilmoittaa tiedot paperilomakkeilla, mutta yritykset toimittavat tiedot käytännössä aina sähköisesti. Sekä urakka- että työntekijäilmoitusten tietojen keruuseen ja ilmoittamiseen on myös olemassa useita kaupallisia palveluita, joita rakennusyritykset voivat halutessaan käyttää. Rakennusliikkeiden on myös mahdollista ulkoistaa tietojen koonti ja lähettäminen kolmannelle osapuolelle, tai ne voivat myös valtuuttaa esimerkiksi tilitoimiston lähettämään urakkailmoitukset ja lähettää itse työntekijätiedot.

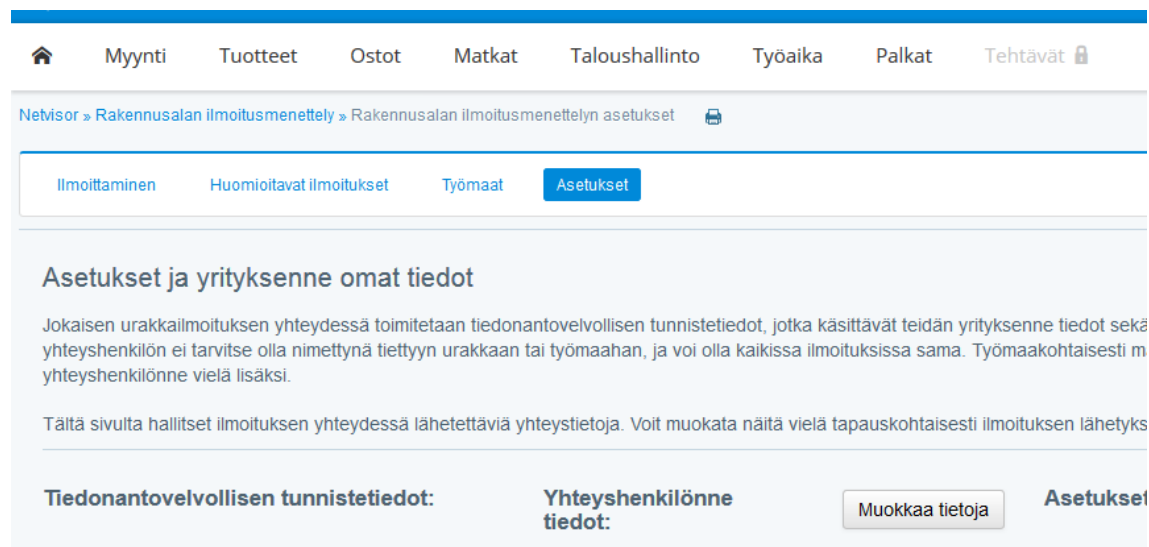
Seuraavissa luvuissa on esitelty käytännön läheisesti, miten yhden rakennusliikkeen urakka- ja työntekijäilmoitukset on käsitelty ja lähetetty tilitoimistosta. Kyseinen rakennusliike on toiminut yhteisellä rakennustyömaalla päätoteuttajana, eli sillä on ollut vastuu ilmoittaa urakkatiedot ostetuista alihankintapalveluista sekä antaa Verottajalle tiedot kaikista työmailla työskennelleistä työntekijöistä. Urakka on koskenut voimalinjan rakentamista ja korjausta, ja työmaalla on toiminut pääurakoitsijan lisäksi vaihtuvasti useita eri alihankkijoita, sekä ammatinharjoittaja, joka toimi valvontatehtävissä.

Urakkailmoitukset on lähetetty Verohallinnolle suoraan Visma Netvisor -taloushallinto-ohjelmasta hyödyntäen ostoreskontran ominaisuuksia, jolloin urakkailmoitukselle tarvittavat tiedot siirtyvät automaattisesti ilmoitukseen. Työntekijätiedot lähetettiin sähköisesti Suomi.fi-palvelun kautta, joka on viranomaispalvelu sähköiseen asiointiin.

5.1 Urakkatietojen hallinnointi ja ilmoituksen lähetys

Rakennusalan urakkailmoitukset on mahdollista lähettää Verottajalle suoraan Netvisor-ohjelmasta. Tämä on mahdollista, kun työmaiden ja urakoiden tiedot on ensin syötetty ohjelmaan. Tämän lisäksi ohjelman ostoreskontran on oltava käytössä, jolloin urakoitsijan lähettämän laskun tiliöinnin yhteydessä sinne syötetään myös tieto kyseisen laskuttajan urakasta. Kun urakkailmoitusta lähetetään, ohjelma poimii taustatiedot perustiedoista ja laskutustiedot urakkakohtaisesti ostoreskontraan tehtyjen merkintöjen perusteella, ja tiedot siirtyvät verottajalle.

Ohjelman käyttöönottovaiheessa ohjelmaan siis perustetaan ”Rakennusalan ilmoitusmenettely”-kohtaan yksi työmaa tai useampia, sen mukaan montako aktiivista yhteistä rakennustyömaata päätoteuttajalla on. Työmaan tietoihin syötetään muun muassa työmaan nimi ja numero, yhteyshenkilöiden tiedot, sekä työmaan aloitus- ja päättymispäivämäärät. Sen jälkeen avataan urakat työmaakohtaisesti, ja jokaisen työmaan alihankkijalle perustetaan oma urakka. Urakat-kohtaan tulee esimerkiksi aliurakoitsijan yhteystiedot, urakan nimi, kesto ja tieto käännetyistä arvonlisäverosta. Myös mahdollinen urakan kokonaissumma ja ennakkomaksu voidaan kirjata.

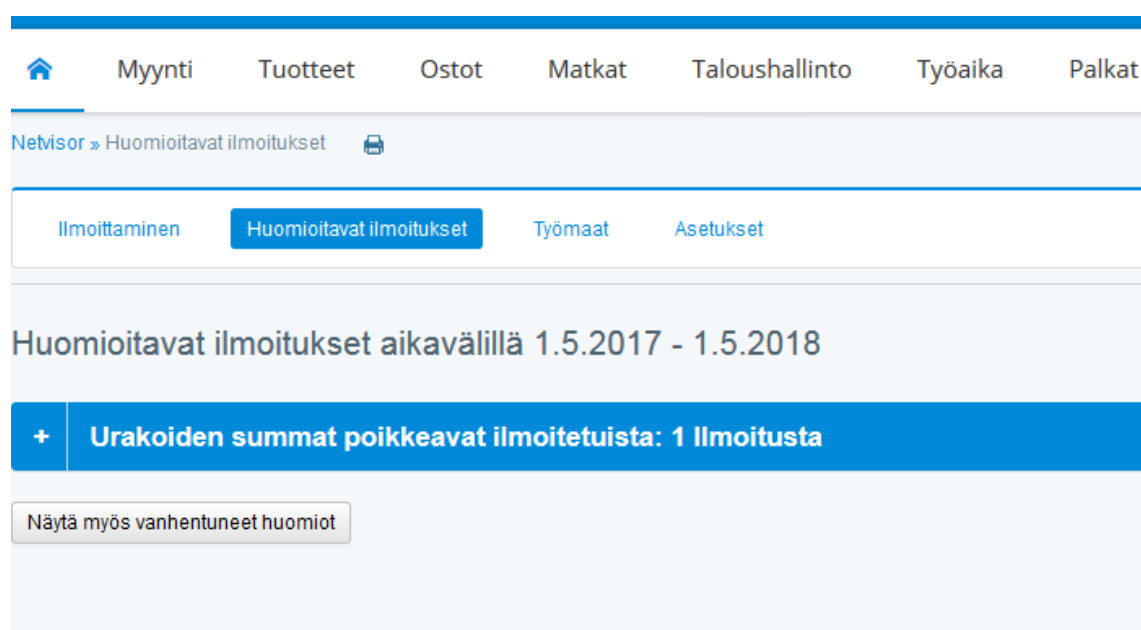
Kuva 2. Näkymä Netvisor-ohjelman Rakennusalan ilmoitusmenettelyn asetuksista.

Kun aliurakoitsijan lähettämä lasku tehdystä työstä saapuu pääurakoitsijan ostoreskontraan, laskulle valitaan kyseisen aliurakoitsijan urakka. Laskun eri rivit voidaan kohdistaa eri urakoille, eli jos samalla laskulla laskutetaan useampaa eri urakkaa, laskun tiedot menevät rakennusilmoituksessa eri urakoille laskurivien mukaisesti. Laskun tiedot siirtyvät ilmoitukselle laskupäivän mukaan, jonka voi tarvittaessa muuttaa, jos ilmoitus halutaan lähettää eri kohdekuukaudelle kuin laskun päivämäärä on.

Ilmoituksen lähettäminen tapahtuu samasta kohdasta kuin työmaiden ja urakoiden hallinta tapahtuu. Ohjelma poimii tiedot automaattisesti oikeille työmaille ja niiden urakoille ostolaskuille tehtyjen valintojen mukaan. Netvisor myös tarkistaa, täyttyykö urakalle tai työmaalle kohdistettujen laskujen osalta valittu kriteeri. Jos kriteeri ei täyty, kyseinen lasku näkyy listauksella korostetulla värillä. Kriteerin täyttämättömyys tarkoittaa esimerkiksi tilannetta, jossa urakan perustietoihin urakka on merkitty päättymään tammikuussa, mutta helmikuussa on päivätty kyseisen urakoitsijan lasku joka on kohdistettu kyseiselle urakalle. Tällöin laskun urakkavallinnat voi tarkistaa tai vaihtoehtoisesti urakan loppumisajankohtaa muuttaa, jotta laskun tiedot saadaan mukaan ilmoitukselle. Kun ilmoitus on

tarkistettu ja todettu valmiiksi, se lähetetään ohjelmasta, ja tähän tarkoitukseen tarvitaan Katso-tunnukset, joilla kirjaudutaan Verohallinnon palveluun. Tämän jälkeen käyttäjä saa ilmoituksen onnistuneesta tietojen lähettämisestä tai pyynnön korjata virheellisiä tietoja.

Jos ilmoitus on lähetetty, mutta siinä myöhemmin huomataan olleen virhe, ilmoitus voidaan lähettää uudestaan, jolloin uusi ilmoitus samalla kohdekuukaudelle korvaa automaattisesti edellisen lähetetyn ilmoituksen. Ohjelma myös ilmoittaa jos tietoihin tulee lisäyksiä tai muutoksia lähettämisen jälkeen. Myös tällöin uusi korvaava ilmoitus on mahdollista tehdä. Ilmoituksen aineisto on myös mahdollista ladata tiedostona, ja toimittaa Verottajalle muuta kautta, esimerkiksi ilmoitin.fi – palvelun kautta. Ilmoitus on lisäksi tarvittaessa mahdollista poistaa menemällä ilmoitushistoriaan, josta poistoilmoituksen voi tehdä.

Kuva 3. Näkymä Netvisor-ohjelman ”Huomioitavat ilmoitukset”-kohdasta.

Urakan tai työmaan päättyessä, siitä pitää antaa Verottajalle tieto. Tämä onnistuu vaihtamalla urakan ja/tai työmaan tietoihin tilaksi ”päättynyt” ennen ilmoittamista, jolloin tieto välittyy viimeisin ilmoituksen mukana.

Jotta tilitoimiston olisi vaivatonta tehdä rakentamisilmoitukset asiakkaan eli pääurakoitsijan puolesta, kirjanpitäjän olisi tärkeää saada tieto pääurakoitsijan ja aliurakoitsijoiden solmimista urakoista, jotta jo ensimmäiset laskut, jotka ovat arvoltaan alle 15000 euroa, tiedetään poimia urakkailmoituksille. Kommunikointi tilitoimiston ja asiakkaan välillä on siis tässä tärkeässä roolissa. Tilitoimiston on kuitenkin syytä seurata eri aliurakoitsijoiden laskutusta työmaakohtaisesti, vaikka se ei olisi alun perin ilmoittamisen piirissä, sillä ilmoitusrajan ylittyessä tiedot pitää ilmoittaa jos laskutus liittyy samaan urakkasopimukseen. Rajan ylittyessä perustetaan uusi urakka ja tiedot ilmoitetaan Verottajalle, mutta vanhojen laskujen tietoja ei tarvitse ilmoittaa takautuvasti. Seuranta on tärkeässä roolissa, koska

suunnitelmat ja tilanteet voivat muuttua rakennustöiden edetessä ja suunniteltujen urakoiden arvo voi kasvaa tai laskea alkuperäisestä sopimuksesta. Myös tiedon kulku voi olla puutteellista jolloin tieto kaikista urakkasopimuksista ei välttämättä aina tule toimitetuksi kirjanpitäjälle.

5.2 Työntekijäilmoitukset

Rakennusalan työntekijäilmoituksia on mahdollista lähettää taloushallinto-ohjelmien, kuten Netvisorin avulla, jos tietyt henkilöstöresurssiominaisuudet ovat käytössä. Tämä edellyttää sitä, että ohjelmaan syötetään tietoja esimerkiksi työmaan kulunvalvonnasta, jotta eri työntekijöiden läsnäolo tulee rekisteröidyksi. Työntekijätietoja ei kuitenkaan voi lähettää suoraan Netvisor-ohjelmasta, vaan tiedosto on ladattava Ilmoitin.fi – sivuston kautta Verottajalle. Tässä käsitellyssä esimerkkitapauksessa ohjelman henkilöstöresurssi-ominaisuutta ei ole ollut käytössä, joten työntekijäilmoitus on tehty manuaalisesti Suomi.fi-sivuston avulla.

Työntekijäilmoitukset eivät voi perustua pelkän palkanlaskentamateriaalin varaan, vaan työmaalla, siis pääurakoitsijan vastuulla, on oltava todellinen seuranta työmaalla fyysisesti olevista henkilöistä. Tämä voidaan järjestää käyttämällä hyväksi kulunvalvonnan tietoja, jos sellainen on, mikäli kyseessä on suuri ja vartioitu työmaa, tai työmaalla voidaan esimerkiksi ylläpitää yksinkertaista henkilöstöluetteloa työmaalla kuukauden aikana työskennelleistä eri henkilöistä.

Työntekijäilmoituksen tiedot tulevat siis suoraan tilitoimiston asiakkaalta eli urakan päätoteuttajalta, ja valtuutetun tilitoimiston tehtävä on vain koota tiedot ja lähettää ne eteenpäin. Usein rakennusliikkeet hoitavat itse työntekijätietojen antamisen, mutta ne voivat myös ulkoistaa työn toiselle toimijalle, kuten tilitoimistolle. Toinen vaihtoehto on käyttää hyväksi eri toimijoiden tarjoamia kaupallisia palveluita, jotka helpottavat tietojen hallinnointia.

Tässä esimerkissä käytettävä Suomi.fi on viranomaiskanava, jota eri julkiset toimijat kuten Verohallinto ja Väestörekisterikeskus tarjoavat sähköiseen asiointiin. Palvelu on maksuton asiointikanava yrityksille ja kotitalouksille, ja kanavan kautta voi ilmoittaa tietoja esimerkiksi työvoimaviranomaisille ja etsiä informaatiota vaikka yrittäjyydestä. (Suomi.)

Lähetettäessä tietoja Veroviranomaiselle työntekijätiedoista Suomi.fi palvelun kautta tarvitaan Katso-tunniste, jolla palvelua pääsee käyttämään asiakasyrityksen valtuuttamana. Palvelusta löytyy oma lomake niin urakka- kuin työntekijäilmoituksille.

Työntekijäilmoituslomakkeet täytetään työnantajittain jokaiselle eri työmaalle, eli jos yhdellä työmaalla työskentelee viisi eri urakoitsijaa, palvelusta lähetetään viisi eri lomaketta. Lomakkeelle laitetaan työmaan pää-

urakoitsijan tiedot sekä työmaan nimi ja numero. Lisäksi siihen syötetään ilmoitettavan työnantajan yhteystiedot ja haluttu kohdekuukausi. Lomakkeelle tulee tieto jokaisesta työntekijästä, ja heistä annetaan sosiaaliturvatunnus tai veronumero ja syntymäaika. Kansalaisuudesta riippuen annetaan myös työntekijän yhteystiedot. Suomalaisen työntekijän yhteystietoja ei tarvita, sillä Verohallinto saa tiedot väestörekisteristä. Ilmoitukselle laitetaan myös työskentelyaika kohdekuukauden aikana sekä tehdyt työpäivät ja tunnit työmaalla.

1. Tyyppi ja kohde

Ilmoituksen tyyppi	
Ilmoitus on *	
☒ Perusilmoitus ☐ Korjausilmoitus (korvaa aikaisemman ilmoituksen) ☐ Poistoilmoitus (poistaa aikaisemman ilmoituksen)	
Ilmoitustunniste E01523959480294	

Ilmoituksen kohde	
Kohdevuosi *	Kohdekuukausi *
2018 ▼	03 ▼

2. Tiedonantovelvollinen

Tiedonantovelvollisen tiedot ⓘ	
Tiedonantovelvollisen tunnus on *	
☒ Suomalainen tunnus ☐ Ulkomainen tunnus	
Suomalainen Y-tunnus tai henkilötunnus 2486631-9	
Ulkomaisten tunnuksen tyyppi	Ulkomainen tunnus
< Valitse > ▼	
Kotivaltio	Kotivaltion nimi
< Valitse > ▼	
Nimi *	

Kuva 4. Näkymä viranomaiskanava Suomi.fi:n työntekijäilmoituslomakkeesta.

Jokainen eri lomake saa oman tunnistenumeron ja sen voi lisäksi nimetä halutulla nimellä tunnistamisen helpottamiseksi. Lomakkeet voi tallentaa ja tulostaa ennen lähetystä, ja lähettämisen jälkeen ne säilyvät palvelun arkistossa 18 kuukautta. Halutun lomakkeen tiedot voi korjata tai poistaa valitsemalla lomakkeen auki ja lähettämällä lomakkeen uudestaan muokauksen jälkeen.

Koska aliurakoitsijoiden vastuu on toimittaa tiedot päätoteuttajalle, lomakkeella on myös mahdollista ilmoittaa, että tietoja tai osaa niistä ei ole saatu alihankkijoilta. Tietojen jättämättä antaminen aiheuttaa alihankkijoille Veroviranomaisen huomautuksen ja kehotuksen antaa puuttuvat tiedot päätoteuttajalle. Tietojen antamatta jättäminen tai puutteellinen ilmoitus johtaa sanktioon, joka voi olla enintään 15.000 euroa. Myös päätoteuttajan pitää selvittää Verohallinnolle, jos tietojen antamista on lainlyöty.

5.3 Yhteenveto esimerkki-ilmoituksesta

Seuraavassa on kerrottu esimerkkitilanne, mistä kaikesta tiedosta ilmoitusmateriaali on koostunut yhden kuukauden osalta:

Esimerkkikuukausi: Helmikuu, ilmoitusten eräpäivä 5.Huhtikuuta.

-urakkailmoitukset, kuukauden aikana kaksi eri aliurakoitsijaa oli laskuttanut pääurakoitsijaa yhteensä kolmella laskulla, aliurakoitsija A lähetti kaksi laskua ja aliurakoitsija B yhden laskun. Lisäksi oli kolmannen urakoitsijan C lähettämä lasku, jonka laskuttama kokonaissumma jäi alle 15.000 euron rajan, jolloin sitä ei ilmoiteta. Tavarantoimittajien ja rakennuskohteiden vuokraajien laskuja ei ilmoiteta urakkailmoituksilla, kun niiden palveluun ei kuulunut työvoiman käyttöä rakennustyömaalla. Ilmoitus lähetetty Verohallinnolle suoraan Netvisor-ohjelmasta.

-työntekijäilmoitukset, kuukauden aikana ilmoitettiin kaikki työmaalla työskennelleet henkilöt. Yhteisellä rakennustyömaalla työskenteli 22 pääurakoitsijan työntekijää, yhdeksän alihankkijoiden työntekijää neljällä eri alihankkijalla, sekä ammatinharjoittaja, joka toimii työmaalla vastaavana valvojana. Ammatinharjoittajan laskua ei kuitenkaan ilmoiteta urakkailmoituksilla, sillä asiantuntijatyöt eivät kuulu urakkailmoitusvelvollisuuden piiriin. Myöskään kahden aliurakoitsijan laskuja ei ilmoiteta urakkailmoitusmenettelyssä, sillä niiden arvonlisäveroton laskutus urakkaa kohti on alle 15.000 euroa. Jokaisen työnantajan tiedot lähetettiin verottajalle omalla lomakkeellaan. Tavarantoimittajien työntekijöiden tietoja, jotka ainoastaan purkivat tuomansa kuorman, ja jotka eivät tosiasiallisesti työskennelleet työmaalla, ei tarvinnut ilmoittaa työntekijäilmoituksilla. Työntekijäilmoitukset on lähetetty työnantajakohtaisina erillisinä lomakkeina Verohallinnolle Suomi.fi palvelussa, jossa ne säilyvät arkistoituina 1,5 vuotta.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä opinnäytetyössä tutkittiin ja taustoitettiin rakennusalan yritysten ilmoitusvelvollisuutta. Työn tavoitteena oli antaa lukijalle käsitys ilmoitusten merkityksestä harmaassa taloudessa ja samalla antaa ohjeistusta ilmoitusten tietojen kokoamiseen ja ilmoitusten lähettämiseen käytännön läheisellä tavalla. Urakka- ja työntekijäilmoitusten antamiseen liittyy useita ohjeita ja sääntöjä, joita lainsäätäjä on asettanut, ja jotka täytyy ottaa huomioon käytännön työssä. Toimeksiantaja voi jatkossa käyttää opinnäytetyötä rakentamisilmoitusten perehdytysmateriaalina.

Merkittävä haaste rakentamisilmoituksissa on tietojen koonti, sillä tieto, eli ilmoitusten sisältö, tulee eri lähteistä, varsinkin, kun rakennusalan yritys on antanut toimeksiannon ilmoitusten toteuttamisesta ulkopuoliselle yritykselle, kuten tilitoimistolle. Esimerkiksi urakkailmoitusten tiedoista osa tulee kirjanpidon kautta, mutta urakkasopimukset eivät ole automaattisesti tilitoimiston käytettävissä. Tällöin ilmoitusten tekijän ja rakennusliikkeen välinen kommunikointi on tärkeässä roolissa. Tämän ymmärtämiseksi sekä tilitoimiston, että yhteisen rakennustyömaan päätoimeksiantajan, eli ilmoitusvelvollisen yrityksen, tulisi ymmärtää asian kokonaisuus ja tärkeys, sillä ilmoitusten laiminlyönti tai puutteellisen tiedon antaminen voi johtaa Verottajan määräämiin tuntuviin sanktioihin.

Urakkailmoitusten antaminen vaatii ilmoittajalta (esimerkiksi kirjanpitäjältä) jatkuvaa asiakkaan (pääurakoitsijan) ostolaskutuksen seuranta, sillä osa aliurakoitsijoiden laskutuksesta voi tulla ilmoitusvelvollisuuden piiriin kesken rakennusurakan, sillä tietoa urakoiden lopullisista kokonaissummista ei välttämättä aina ole saatavilla. Toinen haaste on laskujen tulkitseminen, sillä laskuilla ei aina kerrota työn tai materiaalin sisällöstä selkeästi, tällöin voi olla haastavaa määritellä liittyykö asia ilmoitusvelvollisuuden piiriin. Tiedonkulku asiakkaan ja ilmoittajan välillä on siis tärkeää, mutta lisäksi myös laskujen selkeys on olennaista, jotta ilmoitukset saadaan tehtyä oikein ja sujuvasti. Tämän toteuttamiseksi myös aliurakoitsijoiden laskuttajien tulisi olla tietoisia Verohallinnon vaatimuksista, vaikka heillä itsellään ei olisi ilmoitusvelvollisuutta. Nämä asiat voisi näin ollen sopia jo urakkaneuvotteluissa, jolloin tieto kulkisi selkeästi ja oikein heti urakoiden ja laskutuksen alettua.

Urakka- ja työntekijätietojen sähköinen ilmoittaminen on onneksi tehty miellyttävän helpoksi ja sujuvaksi. Etenkin urakkailmoitusten antaminen on varsin helppoa, kun taloushallinnon ohjelma kerää tiedot ja ilmoitus lähtee eteenpäin vastaanottajalle ”nappia painamalla”. Tämä toki edellyttää sitä, että taustatiedot ovat kunnossa ja Katso-valtuutus käytössä. Työntekijätietojen antaminen on hieman työläämpää, varsinkin jos tiedot

pitää syöttää manuaalisesti, siinä tapauksessa että ne eivät tule suoraan ohjelmasta esimerkiksi henkilöstöresurssitoiminnon kautta.

Toimeksiantajani Rantalainen Oy Helsinki voi hyödyntää tätä opinnäyte-työtä siten, että sitä voidaan käyttää perehdyttämismateriaalina henkilöille, joille rakentamisilmoitukset eivät ole vielä tuttuja. Sitä voidaan käyttää myös syventämään ja taustoittamaan niiden henkilöiden tietoja, joille menettely on ennestään jonkin verran tuttu ja jotka ovat ilmoituksia jo aiemmin lähettäneet.

LÄHTEET

Ammattinetti (n.d.). Rakennusala. Haettu 14.2.2018 osoitteesta <http://www.ammattinetti.fi/ammattialat/alahaku/11>

Ammattinetti (n.d.). Taloushallinto. Haettu 10.2.2018 osoitteesta <http://www.ammattinetti.fi/ammattialat/detail/19/6d91ff7ac0315a8d0144dd9038a77bb1>

Finlex (2018a). Laki tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä. Haettu 16.3.2018 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20061233>

Finlex (2018b). Laki verotusmenettelystä. Haettu 17.3.2018 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1995/19951558>

Harmaa talous (n.d.). Haettu 13.2.2018 osoitteesta <http://www.mustatulevaisuus.fi/fi/yleista>

Heiskala, J. (2016). Rakennusliikkeen arvonlisävero-opas 2016. Helsinki: Rakennustieto Oy.

Hirsjärvi, S & Remes, P & Sajavaara, P. (2000). Tutki ja Kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Rakennusliitto (n.d.). Veronumero ja rakennusalan veronumerorekisteri. Haettu 21.3.2018 osoitteesta <http://www.rakli.fi/rakennuttaminen/talousrikollisuuden-torjunta/veronumero-ja-rakennusalan-veronumerorekisteri.html>

Rakennusteollisuus (2018). Tilastot ja suhdanteet. Haettu 14.2.2018 osoitteesta <https://www.rakennusteollisuus.fi/Tietoa-alasta/Talous-tilastot-ja-suhdanteet/>

Rakennusteollisuus (n.d.). Harmaa talous rakennusalalla. Haettu 19.2.2018 osoitteesta <https://www.rakennusteollisuus.fi/Tietoa-alasta/Harmaan-talouden-torjunta/Harmaa-talous-rakennusalalla/>

Suomi.fi-palvelusivusto (n.d.). Haettu 1.4.2018 osoitteesta <https://www.suomi.fi/organisaatio>

Tilaajavastuu (n.d.). Tilaajavastuulaki. Haettu 16.3.2018 osoitteesta <https://www.tilaajavastuu.fi/fi/tilaajavastuulaki/>

Tomperi, S. (2013). Käytännön kirjanpito. Helsinki: Edita.

Työsuojeluhallinto (n.d a). Rakennusala. Haettu 14.5.2018 osoitteesta
<http://www.tyosuojelu.fi/tyoolot/rakennusala>

Työsuojeluhallinto (n.d.). Tilaajavastuu. Haettu 16.3.2018 osoitteesta
<http://www.tyosuojelu.fi/harmaa-talous/tilaajavastuu>

Työsuojeluhallinto (2018). Yhteinen rakennustyömaa. Haettu 14.2.2018 osoitteesta
<https://www.tyosuojelu.fi/documents/14660/478411/Rakennusty%C3%B6+ja+yhteinen+rakennusty%C3%B6maa+-muistio/fa759677-b231-4398-b5f6-6866e194a2ac>

Verohallinto (2011). Harmaan talouden määritelmä. Haettu 16.3.2018 osoitteesta
<https://www.vero.fi/tietoa-verohallinnosta/tietoa-verotuksesta/harmaan-talouden-torjunta/harmaan-talouden-ma%C3%A4ritelm%C3%A4/>

Verohallinto (2013). Kuitinantovelvollisuus harmaan talouden torjunnassa. Haettu 21.3.2018 osoitteesta
<https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/verokortti-ja-veroilmoitus/ulkomailta-suomeen/toihin-suomeen/veronumero/>

Verohallinto (2017a). Katso-tunnistus – yritysten sähköinen tunnistautuminen ja valtuuttaminen. Haettu 28.3.2018 osoitteesta
<https://www.vero.fi/tietoa-verohallinnosta/yhteystiedot-ja-asiointi/asioi-verkossa/katso/>

Verohallinto (2017b). Rakentamispalvelu. Haettu 12.3.2018 osoitteesta
<https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48625/rakennusalan-kaannetty-arvonlisaverovel3/#2.2.-rakentamispalvelu>

Verohallinto (2017c). Veronumero. Haettu 14.3.2018 osoitteesta
<https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/verokortti-ja-veroilmoitus/ulkomailta-suomeen/toihin-suomeen/veronumero/>

Verohallinto (2017d). Rakentamiseen liittyvä tiedonantovelvollisuus. Haettu 28.3.2018 osoitteesta
<https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48413/rakentamiseen-liittyva-tiedonantovelvollisuus/>